

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

Виходить двічі в році

Липень - грудень

ч. 66

July - December

Редакція: Mrs. Olha Kuzmowycz, 221 Fire Island Ave., Babylon,
N. Y. 11702, USA Tel.: 516 669-3124

Адміністрація: 2199 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1N2
Tel.: (416) 769-7855

Редакційна Колегія:

пл. сен. Ольга Кузьмович, Дарія Мосора-Франкен, Іван Головінський,
ст. пл. Марта Зелік, ст. пл. Олесь Лабунька.

З М І С Т

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата: 10 дол. ЗСА, або їх рівновартість.

Просимо своєчасно повідомляти нас про зміну адреси.

Журнали, які повернуться не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за доплатою одного долара від посилки.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Magazine,
2199 Bloor St. West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

Printed by KIEV PRINTERS LTD. — 2466 Dundas St. West, Toronto, Ont., Canada M6P 1W9

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

ч. 67

липень-грудень

Редакційна стаття

ВЛАСНІСТЬ
ПЛАСТОВОЇ СТАНІЦІ
В ДИТРОЙІ

ЮВІЛЕЙ НАШОГО 70-РІЧЧЯ

У розмовах про ЮМПЗ-1982 на "Вовчій Тропі" чуємо різні опії, різні враження винесли з неї присутні. Це залежить від того хто яку участь брав у її підготовці, які події зустріли учасника на самій зустрічі, з ким хтось зустрічався тощо.

Старші учасники, а зокрема громадянство, що завжди прихильні Пластові, що люблять молодь, які були тільки спостерігачами, раділи масовими виступами молоді, її появою на збірках, на Богослуженнях, під час показу пластових уміlostей, на дефілядах, на ватрі, подивлялися юначок під час виведення Купальського хороводу з усіма його ритуалами. Відрадним явищем у цій Зустрічі було й те, що у її проводі, підготовці й переведенні була велика кількість старшого пластуства. Тож і це завважували й позитивно сприймали старші. Бачили вони також добру підготовку господарської частини Зустрічі, великий вклад праці її Проводу. Очевидно гостям неможливо було знати внутрішніх проблем в щоденному житті загалу пластуства — учасників Зустрічі.

Юнацтво має різні опії про ЮМПЗ-82. Позитивніші вони в юнаків, бо мали багато успіхів за таборвання, подобалися їм їхні провідники, програма таборів та взаємини поміж вихов-

никами й учасниками. А це основна мета Зустрічі. Не самі короткотривалі виступи й паради, але ближче знайомство молоді з друзями й подругами в таборах, у змаганнях з трудами, спільні переживання святкових моментів, пригод і ближче взаємне пізнання себе зближує молодь, спонукує потім продовжувати зв'язки листуванням, обмінюватись поглядами, скріплювати дружбу. Юначки в більшості не мають будуючих споминів з таборування. Мабуть молоді провідниці без досвіду в організації зайнять і життя в таборі великої кількості учасниць, не могли задовільно вив'язатись із своїх складних завдань. А крім того, завважувалось, що не всі осередки підготували юначок до Зустрічі настільки, щоб вони могли пережити заслужену радість осягів і активної співпраці в таборах. Це помітне було за їх масового й такого кольоритного виступу з обрядом свята Купала, на ватрі, — загал юнацтва не вивчив усіх вимаганих пісень, що їх повинно було воно співати під час ватри.

Та найкраще могли б ми пізнати вислід впливу ЮМПЗ-82 на молодь і те наскільки гасло дружби й одности стало актуальним у житті, коли б виховники на місцях провели опит, зібрали опінію про Зустріч запитником, чи подали вислід того запитника, що був поданий під час таборування на Зустрічі, а ГПБ зібрала їх та виготовила відповідний матеріал, що міг би бути джерелом дослідів над сучасним юнацтвом для планування виховної праці.

На жаль, мабуть ЮМПЗ не лишилась глибоко в пам'яті юнацтва. Минуло п'ять місяців, наближається чергова Зустріч в Німеччині, а до "Юнака" нема ніяких дописів про минулу Зустріч (були передруки з одноднівок ЮМПЗ). Це сумне явище, бо доказує, що юнацтво не пережило цієї особливої події, не відчуваючи потреби задокументувати її на сторінках свого журналу. А виховники не використали такої визначної, історичної в житті Пласту події у виховному процесі.

А чим ми, доросле членство — УСП і УПС утривалили 70-річчя Пласту? Яке наше відношення до цього Ювілею?

Відомо, що в деяких осередках сеніори відбули його святкування, але, крім двох доповідей з святкових сходин на 70-річчя з Торонта, ніяких дописів, ні матеріалів з інших осередків до пластової і загальної преси досі не було. Яке ж тоді відношення до нашого життя має гасло "Минулого не можна відібрати, а є ще майбутнє"?

Та є серед нас друзі, які не тільки цікавляться Ювілеєм, але й падають конкретні пляни щодо його гідного відзначення. Таким є пл. сен. Микола Ценко, який звертався вже до ГПБ і всіх крайових проводів США та до Редакції "Пластового Шляху", до "Свободи" і до всіх куренів УПС з проєктом "Фундації збереження української молоді", тобто з конкретним пляном фінансового забезпечення Українського Пласту покликанням до життя фінансової комісії, яка дбала б про фінансову базу в нашій організації. Справа ця зокрема торкається пластової преси. Усі ускладнення з нею впливають не так з браку фінансової нас усіх спроможности, як з браку організації фондів та активної співпраці загалу членства УПС і УСП з редакцією та адміністрацією. Побажання сеніорів молодшого віку, щоб Пластовий Шлях містив короткі актуальні статті тяжко виконати самій редакції тоді, коли нема зв'язку з членством, коли редакція діє в дуже складних умовах. І невже ми, маючи стільки потенційного членства в рядах УПС і УСП, не будемо спроможні закінчити святкування нашого 70-річчя не тільки самими зустрічами, але й поважнішими іншими виявами наших святкувань — поважним ювілейним числом "Пластового Шляху" з матеріалом про наш теперішній стан та проєктами щодо його покращання. Серед нас же багато тих, що ставлять на першому місці добро "не своє, і не твоє, а наше".

Чекаємо від виховників, зокрема психологів-науковців, співпраці, їх матеріалів, порад, а від виховного сектора ГПБулави і окремих КПСтаршин більшої уваги для преси, щоб вона була показником нашого живого зв'язку з життям, щоб стала висловом дум і почувань членства в 70-річний Ювілей.

Мова є сповіддю народу.

Жива мова — це процес, а не закам'янілий факт, це широкowodна річка, що віддзеркалює в собі і береги, і небо, і мінливість хмар, і прудкий блискавичний льот аероплана, і зигзаги пташиних крил, а не покритий зеленою ряскою непорушний ставок!..

М. Рильський

Ми і наш народ

ПРИВІТ НА ЮМПЗ-1982 СЛОВО ДО ДОРОГОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПЛАСТОВОЇ МОЛОДІ

Українські діти і молодь, в Україні і на чужині сунці, закінчують в цій порі свій рік навчання й залишають за собою знову невеличкий шмат пройденого життєвого шляху. Ми тут, маленьке стадо Христове на чужині, молимося за цю молодь — за сотні тисяч молодого українського покоління, ми благодаримо Господа, що благословив наш нарід молодим поколінням, благодаримо за всі дари життя, кріпости, бодрости, думки і серця, які Дух Святий вливає в юні серця. Ми також молимося за вічну юність Христової Церкви, за юне, сповнене шукань і творчих дій, життя Таїнственного Христового Тіла.

Тому, в цей день нашої літургічної молитви, якої молитовний спів пливе із юних, чистих і живих сердець, наскрізь природним є, коли Слово моє скероване до молоді, а змістом його наша рідна молодь...

Але моє слово, це не моє слово. Воно тільки рефлекс — відгомін відвічного Божого слова, що його прорік до нас, людей, Той, Хто був найбільше людиною, повною людиною, тому що водночас, був у своїй людській повноті повнотою Божества. Це буде слово Христа-Чоловіколюбця. В моїх немічних словах й образах Він до вас, молодий брате, молода сестро, промовить.

Це моє слово буде також рефлексом-відгомоном слова й постичного образу, що їх сьогодні, твоя, брате і сестро, рідна молодь на Рідній землі українській вичаровує з своєї прабутньої української душі і метає ці слова й образи в піднебесні простори в своєму трудящому шуканні і в своєму прагненні до правди, справедливости, добра, краси, свободи.

Десь там над землею українською, над людством цілим, над маленькою нашою плянею зустрінуться оці слова й образи — небесні й земні, з'єднаються в одну-єдину вселюдську симфонію, що має заглушити зойки, і жалі, і плачі мученої, розпінаної людини, що народить нову людину, справжню, вільну, надхненну духом, зрящу, люблячу і трудящу...

Тому слухай, брате, слухай, сестро, слова цієї нової, хоч вічно в людському серці жевріючої музики. Нехай це слово заговорить до ваших одвертих молодечих умів і проникне ваше серце!

Насамперед слухай слова Того, Хто, будши сам і Людиною і Богом, у юності літ проголосив Благовість — радісну вістку для всього людства, для кожної людини, в тому числі також для тебе...

Слухай також, як говорять до тебе твої молоді брати й сестри, що своє пламенне слово кидають у космічні простори і в жилища української людини. Слово це продирається крізь усі, нелюдами створені, загороди, бо слова-духу спутати й закувати годі. Слово це сприймають люди, воно тривожить нелюдів, і на ньому здійснюється так часто те, що сказав Христос: "не кидайте жемчугів безрогам-свиням".

**

Ні одній людині — тобі, молодий брате і сестро, — також не оминуть і не втекти від зустрічі з Христом і його істиною. Сьогоднішня євангельська картина, одна із таких зустрічей — вона сповнена земсько-людського драматизму, вона багатомовна у своєму глибокому психологічному діялозі.

В устрічі просуваються живі, а може й півживі люди. Одні біснуваті, душею хворі. Їхній крик, це жах перед повнотою життя, перед істиною слова, їхні прагнення — втекти від нього, хоч би в пропасть, хоч би поселитись у стаді безрог: "Що нам і тобі, Ісусе, прийшов ти, щоб перед часом мучити нас". "Бо це воно так: Істина, свобода, дух-слово мучить нелюдів, біснуватих, мучило отих євангельських, мучить воно й безліч сучасних у світі — в цілому світі т. зв. вільному і невільному, на всьому просторі нашої плянети.

Інші зустрічні — це, здавалось би, люди нормальні. Це так, але це люди дрібні, своїм духом малі, слабодушні, своїм зором — невидючі; їхнє серце не в грудях, а в животі, вони

спроможні тільки на зойкливе благання: “Іди чимскорше геть від нас, Христе Чоловіколюбче”. Про цих людей, мовчунів, “мерців у сповитті”, людей з “зігнилим плодом у душі” — про тих людей — блюзнірців — співає молодий поет, ваш брат, на вашій Батьківщині: “І віч-на-віч”...

“І віч-на-віч з своїм народом
Мовчиш, мовчиш, бо не болять
Твоя душа зігнилим плодом.
Мовчиш, як мрець у сповитті,
Хоч на плечах працює шлунок
І серце б'ється в животі,
І думни — на губі окурок.
Яке блюзнірство, Боже мій!”

“Будь проклята, пузата доле,
Тих ситих слів трутневий гній!
Народе мій, як добре те,
Що ти у мене є на світі!
Не замело, не замете.
Була б колиска, — будуть діти”.

Коли ти, юний друже, на правду в житті ще чогось шукаєш, а не тільки вештаєшся, коли ти живеш, а не животиєш, коли думаєш, а не мудрагельствуєш, коли справді любиш, а не в піжмурки граєшся, цієї зустрічі з повнотою життя і істини тобі не оминати. Бо зустріч з ним, це рішальний мент життя, це також відповідь на весь сенс і загадку життя людини. Від цього тобі не відогнатись; чи скажеш ти, як біснувати: “Що мені і тобі, Ісусе, ти прийшов тільки, щоб мучити мене. Краще дозволяй мені вести моє життя чи животіння отам серед безрог, чи навіть у безодні моря, а ніж дихнути й зажити повнотою”... А може скажеш тільки: “Іди від мене, мені шлунок дорожчий за життя”...

Бо життя, це потужний лет, пам'ятай, щоб ти не сів в “не той літак”, про що з жалем говорить твій рідний брат по духу і кості в твоїй, так мало тобі вже знаній, а всеж твоїй рідній Батьківщині: “Я сів не в той літак”...

“Я сів не в той літак.
Спочатку думав я,
Що сів у той літак.

Але сів не в той літак.
Він був з одним крилом.
Другим крилом мав стати я.
Я ним не став.
І от вне скільки днів
Ми однокрило летимо.
І ножна мить
загрожує падінням”.

Життя, це лет, це післанництво, творче післанництво людини. Не вистачить родитись і сісти на планеті, вона лиш однокрила, другим крилом потрібно стати. Стати свідомо. Не летіти однокрило, не дати себе нести. Чому? Бо ти, брате, людина. “Ти знаєш, що ти людина”...

“Ти знаєш, що ти людина,
Ти знаєш про це, чи ні?
Усмішна твоя — єдина,
Муна твоя — єдина,
Очі твої — одні.
Більше тебе не буде.
Завтра на цій землі
Інші ходитимуть люди,
Добрі, ласнаві, злі...
Сьогодні ж усе для тебе:
Озера, гаї, степи...
І жити спішити треба,
Нохати спішити треба.
Гляди ж, не проспи,
Дитино землі, людина.
І хочеш того, чи ні, —
Усмішна твоя — єдина,
Муна твоя — єдина,
Очі твої — одні”.

“Однокрилість” і “просипання життя” — нерозуміння його вартости й краси, це вияв нашої людської неповноти, недовершености. Тому ми, наше суспільство, так часто однокриле в шуканні, в прагненні, в пізнанні істини, в щоденній дії... Такі ми — однокрилі — як Божий люд у Христовій Церкві, як народ серед людських світових спільнот.

Ми однокрило летимо і просипляємо життя. Летимо старечим крилом, людським юним крилом не бажаємо стати. Забули ми, що кожний з нас людина.

Тому ти, молодий брате і сестро, пам'ятай і знай, що **ТИ ЛЮДИНА**. Тоді в житті не всядеш в “не той літак”. І не лякатимешся зустрічі в житті з Божим і людським, з Христом і людиною.

Тоді прийдеш до Христа-Чоловіколюбця, як той євангельський юнак, і скажеш: “Учителю, що доброго маю чинити?..”

Мат. 19, 16-20.

“Учителю, що доброго маю чинити, щоб мати життя вічне?” Ісус сказав до нього: “...як хочеш увійти в життя, додержуй заповідей”. ...Каже юнак до Нього: “Все те я зберіг змалку. Чого я ще не довершив?” — “Якщо хочеш бути досконалим” — сназав Ісус до нього — “підй, продай, що маєш, дай бідним і будеш мати скарб на небі. Потім приходи і йди за мною”.

Коли ти, молода людино, зрозумієш сенс життя й не схоцеш однокрило літати в ньому, ти поставиш собі питання: “Що маю робити, як маю виповнити змістом, творчим, плодоносним змістом, моє власне життя, як мені бути і чого я ще не довершив?..”

Постав собі ці питання і шукай відповіді так, як шукає її твій молодий брат в Україні: “Не маю зла для жодного народу”...

“Не маю зла до жодного народу,
До жодного народу в світі зла не маю.
Чому ж тоді все важчає мені
На світі жити в множині духовній?..
Від чого ж тоді янось так стає,
Що наче я у чомусь завинився
Перед своїм народом немаленьким.
Я завинився, бо не доніс чогось,
Чогось одного, необхідного святого,
Чого нести йому один лиш мусів я.
Чи, може, це шмат хліба, того хліба,
Що їсть душа із першим молоком,
І потім дивиться на світ очима правди,
І, не затуркана, з незламаним хребтом,
Живе і множить правду і добро
У себе в білій хаті і плянеті?
Чи, може, сам не випростаний я?
Не маю мужности і того духу в слові,
Що пропікає світ і все на світі,
І стверджує і волю, і любов?
Чи, може, я не маю ні народу,

Ні мови, ні свободи, ні життя —
І, як собана, за чужинським возом
Плетусь собі, вдоволений шматком,
Що кинуть з того воза, Га?
Не знаю. А зрілість кладе руну на плече”.

Це зворушливі слова й образи. Не ненависть, а любов. Любов до свого, але й пошана до всього чужого, “не мати зла”. “Любіть, щоб вас любили”, — казав Христос...

Несіть у людство і свій народ — щось одне, “необхідне святе”, давайте хліб, отой шматок хліба, що виссали ви із першим молоком з грудей рідної християнської й української матері. Дивіться на світ “очима правди”, а не шпильками будяка.

Не будьте “затуркани”, поламані в хребті. Живіть і множить правду і добро у себе, в своєму народі, в отій оспіваній “українській білій хаті” і “в плянеті”, на всій земській кулі.

Випростуйтеся, не будьте згорбленими, бо станете горбачами. Майте мужність і майте дух, а не сморід у своєму слові. Стверджуйте “і волю, і любов”.

Не будьте безбаченками на чужині, не згубіть себе у безкраєму морі. Не плентайтеся, як собаки, за чужинським возом — всюди, де тільки з'явиться на нашій плянеті...

Будьте зрілими, бо “зрілість кладе руну” на ваше плече... І гнівайтесь в житті, та не гнівом маски й маскараду, а гнівом святим, гнівом, що кривавиться: “Кривавсь, мій гніве”...

“Кривавсь, мій гніве,
Чорно, тлусто; кривавсь
Вогнем своїх щедрот,
І дмухай світ,
І дмухай людство
І мій звулнанений народ”.

Кривавтеся гнівом, що ним кривавився Христос, який глядить на мерзость запустіння в своєму народі — “На катедрі Мойсея”...

Мат. 23, ціла глава.

“На катедрі Мойсея розсілись книжники і фарисеї... Не робіть, як вони роблять. Бо вони говорять, а не роблять. В'януть тяжкі, не під силу, тягарі й кладуть людям на плечі. Самі ж пальцем своїм рушити не хочуть. Усі свої діла вони роблять на те, щоб бачили їх люди... Вони люблять вітання на майданах багатодітних... Горє вам, книжники і фарисеї, лицеміри... Го-

ре вам, сліпі проводирі... Нерозумні й сліпі! Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що даєте десятину... а занедбуєте, що найванливіше в законі: справедливість, милосердя і віру. Сліпі проводирі, що комара відціднуєте, а ковтаєте верблюда... Горе вам, книжники і фарисеї, що схожі на гроби побілені, які зверху гарними здаються, в середині повні кістон мертвих і нечисти... Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що будете гроби проронів та оздоблюєте надгробники праведних... Змії, гадюче поріддя! Як можете ви уникнути пекельного засуду?..”

Та гніву самого не вистачає. Треба в святому гніві бути надхненником й творити, дмухати світ, людство, звулканений народ... Будь тим юначе, що дмухає, що несе душу в усі Божі твори, будь співтворцем і співрізьбарем у твориві й різьбі Всемогучого Бога.

Чи не нагадують ці слова “дмухай світ, дмухай людство... дмухай твій звулканений народ”, видіння, записане пророком Єзикаїлом; ось воно: “... і вивів мене Господь...”

Єзикаїл 37, 1-14.

“... і вивів мене Господь у душі й поклав мене серед долини; долина ж та була повна костей... І промовив до мене: “Сину чоловічий! Чи оживуть ці кістки?” Я відповів: “Господи Боже, Ти знаєш”. Тоді сказав до мене: “Проречи над цими кістками й скажи до них: Ви, сухі кістки, слухайте слово Господне!.. Ось я введу в вас дух, і ви знов оживете”...

І я прорік, як він заповів мені. І ввійшов до них дух, і вони ожили та повставали на ноги — сила-силенна люду”...

Щоб бути посланником в житті й виконати своє післанництво, дорогі діти і молоде, сягни до першої молитви й трудися, бо манна з неба раз тільки спала і більше не падає і не впаде... Як про це говорить твій друг з Батьківщини: “Рябко і дощ”...

“Рябко і дощ, і з вітром сніг,
І мамалига, і небо з Богом...
І пізній розум ранніх літ,
І ранні рани за порогом...
Усе, усе, усе для битви.
В часи боїв, страждань, жалю
Я повен першої молитви,
Свободи тінь в душі ловлю.
Червоний місяць аж горить,
З діброви хмара виступає,

І світ на груди наступає
Мой тривозі. Полетить...
А полетить, бо манна з неба
Не падає. І не спаде.
Нам дуже й дуже жити треба:
Свобода в нас і з нас іде”...

Коли відчужеш тягар світу на своїх грудях, тоді в стражданні й у жалю сповніся словами молитви і зловиш першу тінь свободи, відчужеш, що ти людина, Боже творіння, велике, цінне творіння; відчужеш, що тобі треба “дуже й дуже жити” повнотою життя цілої людської істоти, серед свого народу, серед світу, серед незагненного й неосяжного Божого всесвіту. Будеш тоді живим у цьому космосі й відчужеш, що ти — людина, призначена на те, щоб бути свobodною Божою дитиною і стверджувати цю людську свободу на земській планеті.

**
*

Ти, молодий брате і сестро, є людиною нашого віку й свого оточення. Ти маєш право мене, що голосить це слово, спитати: Чому це болюче слово до тебе? Чому непокою тебе в твоїй вигоді, й, може, безжурному, безпроблемному, безсенсовному, а, може, й безвартному житті. Послухай, брате і сестро, молоді мої друзі, чому: “Могил нема”...

“Могил нема, могили повтінали,
Дніпро утік, осталась лиш вода.
І вовчі небеса над вовчими вінами
Снують свою ходу. Печальна то хода.
І нипає помазанином Божим
Півправа, півсвобода, півжиття;
І за народом згорбленим та босим,
Пильнує без'язине небуття
Ножів і душ. Де голо і де нволо,
Засліплена сльозами в сліпоті,
Тінає воля, дух її і слово.
І грає рабство в сурми золоті.
Ніде нічого... Правда горілиць
Лежить в траві і власну лиже кров,
І мочє морду серце у горілиці,
І душе душу зраджена любов.
Ніде нікого. Будякові очі
Важкими бджолами, як літани, гудуть.

Татарський нінь стриже вухами ночі,
І місячні серпи ті ночі в копи жнуть.
Та не дай Бог, та не дай нікому,
Як оцьому народоньку молодому.
Ой, не дай, не дай, не дай, а як дай,
То вбий, понарай, погуби...
"Во язиціх всіх, во душах святих".

"Ніде нічого" і "Ніде нікого" — образ твого народу і людства. Ось тому моє слово — слово болю, може й слово жалю, може й гіркости. Може й тривоги, чи послухаєш це слово, чи сприймеш його? Слово не моє, а слово твого рідного, такого ж, як ти, брате, молодого брата, з юним обличчям і гарячим серцем...

**
*

Я вас хочу попросити й побажати твердого, кипучого життя, творчого лету, багатокрилого. Я бажаю вам чистоти в ваших задумах і довершення в житті того, чого ми, старша генерація, не довершили, бо летіли однокрило... Мали ми ранні літа, та не достало пізнього розуму. Хотілося б, щоб ви залишилися у нашому народі і в Христовій Церкві з своїми ранніми літами та щоб у вас вселився пізній розум зрілого покоління.

І в вашу мандрівку передаю вам два образи — пророчі видіння — одне пророка Ісаї, друге вашого українського друга з нашої невилітної Батьківщини: "Я бачив Господа"...

Ісаїа 6, 1-8.

"Я бачив Господа на високім і піднебеснім престолі. Поли його риз наповнювали храм. Над ним стояли серафими... І клинали один до одного: "Свят, свят, свят Господь сил, вся земля повна його слави!" І я сказав: "Горе мені! Пропав я! Бо я людина з нечистими устами, і живу я між людьми з нечистими устами, мої ж очі бачили Царя, Господа сил". І підлетів до мене один із серафимів з жарючим вуглем у руці, що взяв його кліщами із жертovníка. Він приторкнувся ним до моїх уст і мовив: "Приторкнулось оце до твоїх уст і взяте від тебе твою беззаконність, і зник гріх твій". Тоді почув я голос Господній, що говорив: "Кого б мені послати? Хто нам піде?" І сказав я: "Ось я, пошли мене!" І відназвав він: "Іди й промов до цього люду"...
Стільки каже пророк.

А ось твій рідний брат:

"Духовним присмерком нахлилим
Гнітився я, йдучи один,
І з серафимом шестикрилим
Зустрівся в плинності годин.

Ступили крок, ступили другий,
І наші погляди сплелись.
І я упав. Жалі і туги
До нього з серця потяглись,
На глум, на сором, на огуддя.
Зіп'явши груддя кам'яне,
Я рік йому: "Брехав я людям,
То ж понарай тепер мене.
Убий мене Мій дух дме далі,
Гадючий дух, гадючий жал.
На почесі і на медалі
Сумління серця я віддав.
Я сліпо вірив, але згодом
Я вірі очі одсліпив,
І тричі проклятий народом
Тиранство я благословив.
Спали. У серці голо.
Я жив, як бубон, для ідей,
І чорним, не своїм глаголом
Я спопелював серця людей".
І я замовк. Кущі лози
Густі вітри повз нас шугали,
І раптом чорні дві сльози
З його очей в мої упали.
Губами віщими, аж млосно,
Він до моїх сумних припає,
І мій язик орденоносний
Згорів, як лист, як віск, розтав.
І оглянувшись в чорних далях,
Меча у груди він простер,
І серце в славі і медалях
Він витяг з мене і розтер.
І рік мені: "Повстань, пророче,
Товоя настала вже пора.
Твори людей у дні і ночі
Глаголом правди і добра".

**

Зустрічі й перебування з серафимом вам бажаю. Погляду в очі серафима, щоб його сльози у ваші очі впали; спалити лихе в серці, розтерти чорне серце. Не жити, як бубон! Творити людей — глаголом правди і добра! Тому:

"Повстань, юначе,
Товоя настала вже пора.

Твори людей у дні і ночі
Глаголом правди і добра”.

о. Іван Гриньох

пл. сен. керів., Гетьманський пл. скоб.

Рим-Мюнхен, серпень 1982.

**Присвячую Дорогим Подругам і Друзям з нагоди ЮМПС-
1982 року.**

Іван Дурбак

(Пластун з 1913-го року).

ПЛАСТОВА РОМАНТИКА

(З приводу 70-ліття заснування Пласту у Львові)

Тому 70 років Балканська війна звернула увагу Європи на визвольну боротьбу болгар, сербів, чорногорців, альбанців і греків проти турецького імперіялізму. Інші поневолені народи: чехи поляки й українці мріяли про визволення з-під чужого панування під час майбутньої війни європейських потуг, що поділилися на два бльоки: Антанту й Центральні держави. В австрійській Україні, в Галичині, існували руханкові товариства молоді “Сокіл” і “Січ”, що мали свої однострої, відзнаки, маршували з українськими прапорами при співі козацьких пісень.

За англійським прикладом постали у Львові перші скавтові гуртки, що їх оформлено в 1912 р. як Пласт. Іван Франко запропонував для українського скавтіngu козацьку назву “Пласт”. Біля Січі була пластунівська паланка. У кубанському козацькому війську були пластунські курені, що виконували ролю англійських “бой-скавтів”. Перші організатори Пласту: проф. О. Тисовський, Тарас і Петро Франки, Іван Чмола дбали про виховання сильних характерів, самодисципліну, фізичний вишкіл, прорух, спорти — напіввійськовий вишкіл. Старші середньошкільники відбували військові вправи у стрільянні під наглядом українських підстаршин з австрійської армії. Петро Франко пропагував ідею, що “Пласт — це Молода

Січ, Пластуні мають підняти ім'я гетьмана Мазепи, продовжати бій під Полтавою аж до повної нашої перемоги і відновлення української держави”. Тодішня наша молодь захоплювалася літературою про козаків, поезіями Т. Шевченка на про славу їх, співала патріотичні пісні, ходила на концерти, вистави, в яких виступали молоді герої, цікавилася балканською війною та мріяла про “козакування”. Пластова програма була тоді напіввійськова: військовий впоряд (теренові вправи), цілоденні нічні “маневри”, азбука Морзе, читання мап. Пластуні вивчали історію України, зокрема Козаччини, та очікували грядучої війни. Виступ пластунства в одностроях викликував захоплення серед нашого громадянства, що бачили в ньому наше відроджене військо. Все це зродило пластову романтику, що опанувала нашу патріотичну молодь напередодні I. світової війни, в перших двох роках існування Пласту.

З вибухом I. світової війни в 1914 р. пластуні масово вступили до УСС, пізніше вступали, як закінчили 18 років, а в пам'ятному листопаді 1918 р. всі пластуні включилися в організацію перевороту, в перейняття влади та в будівництво держави й армії — УГА. Пластуні були зв'язковими, кур'єрами між містами й селами, були членами української міліції, перші вступали до УГА й боролися на фронті під Львовом. У рядах УГА відбули історичний похід на Київ літом 1919 р., переживали страхіття в чотирикутнику смерти та в таборах полонених у Польщі.

Після визвольних змагань вернулися з фронтів колишні пластуні та старалися відновити Пласт, що було дуже утруднене під польською окупацією. Вони надавали тон цілому Пластові, продовжували визвольну боротьбу іншими методами. Члени Пласту вступали до УВО, пізніше до ОУН. Зелено-святочні обходи на могилах УСС і борців УГА на Маківці, Семиківцях, Лисоні й стрілецьких могилах по цілій Західній Україні, пластові табори в Карпатах, мандрівні водні табори по українських ріках, скріпляли пластову романтику.

Коли в 1930 р. польська влада розв'язала й заборонила Пласт, тоді підпільний Пласт під різними назвами продовжував пластову діяльність.

Пластуні активізувалися в підпіллі, у спортових організаціях, як “Сокіл” і “Луг”, у “Відродженні”, що пропагували стриманість від алкоголю і потюну.

Пластуни вступали до Карпатської Січі, багато з них загинуло в боротьбі за державність Карпатської України. Потім пластуни були в Українському Легіоні під проводом сотника Романа Шухевича, в УПА під проводом його ж, як генерала. Багато пластунів полягло під Бродами і в боях УПА.

В 1945 р. на еміграції в Німеччині в таборі в Карльсфельді відновили Пласт і кілька літ продовжали виховну і спортову діяльність. У 1949 р. відбувся масовий виїзд української еміграції за океан. Пластові організації постали не тільки в Німеччині, але й Австралії, Аргентині, Бразилії, США, Канаді, як теж у Великобританії, Франції й інших країнах Європи.

Серед зовсім інших, змінених обставин у різних країнах вільного світу наша молодь втратила попередній живий зв'язок з визвольною боротьбою українського народу, не могла відбувати мандрівок по українських горах, до могил наших героїв. Збереження національної ідентичності, мови й культури, виховання сильних характерів, фізична культура і спорту, таборування — стали головними напрямними діяльності.

Чи не прийшов час, у славетне 70-ліття Пласту, відновити старокрайову пластову романтику визвольної боротьби?

Наші пластуни не мають змоги мандрувати по наших горах і лісах, ані склонити голови на могилах наших героїв на Маківці, Лисоні й інших безіменних могилах. Наша молодь дуже рідко читає тепер історичні повісті й поезії з боїв УСС, УГА, Карп. Січі, УПА й І-ої Української Дивізії, але про це треба розповідати в гуртках, по таборах, на ватрах і вогниках. У цей ювілейний рік Пласту моїм найбільшим бажанням було б, щоб цей незрівняний дух романтики визвольної боротьби, що так характеризував Пласт на рідних землях, відновився в серцях нашого пластуництва, наснажив його до продовжування змагань українського народу до волі й держави, а тоді світле майбутнє Пласту й українського народу буде вповні забезпечене.

“Імперіалізм... не обов'язково здійснюється за допомогою меча, гвинтівки, гармати або військового корабля... Він може також здійснюватися виключно шляхом “домовлень” або виключно “чемними” засобами.

Сукарно

РІЗДВО У В'ЯЗНИЦІ

Традиційно, 6-го січня 1982 р. рано, будемо засвічувати нашу свят-вечірню свічечку та полинемо думками до тих, що в неволі, у в'язницях, святкують цей великий Празник Різдва Христового. Просім Всевишнього, щоб дав їм сили, а нашій Батьківщині волю. Про святкування Різдва в концтаборі розповідала з власних печальних, духових переживань пл. сен. Надія Світлична на “Сеніорській Ялинці” 1981 р.

**

Протягом свого 4-річного ув'язнення мені припало тричі святкувати Різдво в умовах Мордовського концтабору для жінок. Дух земляцтва в таборах досить міцний; особливо на свята в'язні згуртовуються за традиціями рідного краю. З моїх землячок на той час було “старше покоління” не віком, а в'язничним стажем — 25-ти і 15-річники, такі як Дарка Гусяк, Марійка Пальчак і “молода генерація” — шістдесятники: Ірина Калинець, Стефа Шабатура, Ніна Строката. Десь посередині була Орися Сенік, що мала за собою 10 років сталінського гарту, а тепер уже вдруге прийшла 1972 року з нами — на 9 років неволі. Вона була найбільшою вигадницею поміж нас і мотором тих незабутніх святкувань.

Офіційно всі свята в ув'язненні — і релігійні, й навіть радянські, чи особливо радянські — відзначають в один спосіб — посиленням конвою і загостренням режиму. Тому в'язні самі стараються вирізняти з сірої маси невільничих днів ті, які вони хочуть, і так, як вони можуть.

Ми починали готуватися до свят заздалегідь, ще з літа. Якщо комусь належала з дому посилка (їх дозволяють лише з другої половини терміну — раз на рік по 5 кілограмів з обмеженим асортиментом), і все ж, якщо комусь дозволялося дістати ту рідкісну посилку, то для неї замовляли в родичів грамів 30-50 маку, стільки ж горіхів, сушениці, грибів. Це все добро (нехай по пучці, все одно — скарб) зберігали до свят. Навіть якщо хтось із нас хворів, того неторканого запасу не чіпали.

Десь днів за 10 до свят починали полювати за лшеничною кашею (“крупнокаліберною перловкою”). Якщо діставали таку на обід або на вечерю — не їли, а виносили надвір і морозили. В такому натуральному холодильнику й зберігали аж до свят. Якщо ж приносили ще раз, перед святами, тоді ту заморожену замінювали свіжою. Якщо ж не давали довший час такої каші, то вже юшку з такою крупною напевно приносили — і тоді ми виловлювали ту крупу з юшки (супу, “баланди”), мили водою і мали... кутю. Зрештою, мали традиційних 12 страв, а якщо бракувало до 12-ти, лічили окремо хліб і сіль, узвар і чай.

Напередодні Різдва (за тиждень, чи два) старалися пошити рукавиць (це була наша примусова праця) стільки, щоб на Різдво не працювати. Наші попередники і оте згадане “старше покоління” вже привчили адміністрацію заплющувати, чи бодай приплющувати на це очі.

Наставав Різдвяний вечір. З першою зіркою, як годиться, наша родина сідала за стіл. Цього вечора дошки табірної стола прикрашала вишивана серветка (тепер вона в Ніни Строкатої). Над столом — прикріплена до стіни велика вишивана Різдвяна декоративна закладка, вишита, як і все в бараці, руками невтомної Ориси Сенік. Сюжетний взір до неї скомпонувала Стефа Шабатура — художниця, яку живцем відірвали від улюблених гобеленів, і вона гамувала тугу за ними, komponуючи взори закладок.

На столі ще бувала й гілочка сосни, завбільшки в долоню, (якщо вдалося крадькома роздобути), прикрашена мініятурними вишиваними свічечками (знов — таки робота О. Сенік). Свічечки однакові, але кожна іншого кольору — і перед відбоєм ми могли вибрати собі на свій смак. Тепер дві з тих восьми свічечок уже в Америці, решта — розсіяні в Сибіру, Казахстані, Мордовії. Лише три з них мають бути на Україні. Сподіваюся, що в Різдвяний вечір вони посилають невидимі промінчики до своїх посестер, як і їхні власниці.

Табірні страви ми за традицією лишали душам померлих і кликали їх до свого столу нарівні з живими. Часом тяжко було їх навіть розрізнити: загибла Алла Горська була так само в іншому світі, як і наші живі діти й батьки. Наче в Галичівській пісні:

“Я за жертвами давно вже не плачу —
Я ж не знаю, хто живий, а хто мертвий”.

Наспівавшись колядок за столом, ми виходили з бараку колядувати сусідам і всім добрим людям — як казала в дитинстві бабуся — всім, “хто в лісі й поза лісом”. Сусіди — це наші побратими Василь Стус і Славко Чорновіл, з якими нас розділяло лише кілька рядів “запретки” (колючих дротів і переораних смуг землі), та ще високі паркани, що не давали змоги нам ані побачитися за всі ті роки, ані почутися. Правда, вони нас один раз почули, і то було, власно, на Різдво. Під тим враженням В. Стус написав потім вірша.

Можливо, я створила тут надто ідилічну картину. Може, вона й не була такою насправді, адже були там ще й інші дійові особи: озброєний конвой на “вищі”, наглядачі, які в усьому вбачали порушення режиму, і стукачі, які крутилися тут-таки, поміж нами. Але те все відсіялося з пам’яті, як полова — лишилося те, що становило нашу суть: спільний настрій, спільна радість і спільні біди — все на отому вишиваному чотирикутнику, як на долоні.

Різдво 1975 року було відмінне, бо з нашого столу майже всіх порозвозили по карцерах та ПКТ (табір тюрми): 10-го грудня 1974 року ми оголосили страйк. У той Різдвяний вечір я була сама в холодній порожній камері Яваського карцеру. Замість столу в тій камері прибито вузьку дошку, замість стільця — вкопано стовпчики. В куті велика “параша”; на стіні припнуті на замок нари, які відчиняли, тобто опускали дошки тільки на ніч.

Відпроваджуючи мене до карцеру, дбайлива Дарка Гусьяк дала мені свій носовик, щоб я могла прикрити ним голову від холоду. Я зберегла його до Свят-вечора і застелила ним так званий “стіл”. Усі 12 страв замінив один кусник хліба (крім хліба й води, нічого в той день не давали). Але уява була вільна і переносила до всіх святкових столів: до батьківської хати в село, до Києва і до Мордовської родини. Частики тієї родини були поруч — Ніна Строката і Стефа Шабатура — обжидали сусідню камеру на 6 місяців ПКТ. І хоч ми не чули колядування одна одної, але свідомість, що поруч друзі, зігрівала в той незатишний, холодний і голодний Свят-вечір.

Це зігриває дотепер кожну з нас — де б ми не були — чи в теплій, чи холодній чужині, а чи “на нашій, не своїй землі”.

Бог предвічний народився.
Прийшов днесь із небес,
щоб спасти люд свій весь, —
і утішив вся.

30. XI. 1980 р. **Надія Світлична**

Почуття й емоції не сягають далеко. Їх “життєвий простір” належить цілковито сфері інтимного життя. Ми повинні дуже застережливо ставитися до слів людини, що запевняє в своїй любові до людськості, але одночасно виявляє свою нехіть до ближнього. Можливо, що ця людина дійсно хотіла б добра людськості, себто, її думки й проекти дійсно можуть бути присвячені цій цілі, але почувати ця людина абсолютно нічого не відчуває. Всі так звані “добродії” людства, що фігурували в історії, були, без винятку, людьми холодними й жорстокими. Натомість найбільший геній любови, якого тільки ми мали, наказував нам любити свого ближнього. Бо фактично ми можемо любити тільки ближнього. Почуття не йдуть далі, поза нього. Лише в спосіб, так би мовити, молекулярного сполучення, в наслідок конкретної метаморфози, поширюючись, від одної інтимності до другої, може зродитися більш простора любов...
Кайзерлінг

ДО РЕДАКЦІЇ “ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ”

Подаю наступні доповнення й уточнення до ст. 33 “Пластовий Шлях” ч. 2. В згадці про сл. п. Романа Шухевича не подано наступного:

Роман Шухевич був від серпня 1943 р. “Головою Бюра Проводу ОУН”; від липня 1944 був він “Головою Генерального Секретаріату Української Головної Визвольної Ради”, обраний нею на I-му її Зборі. Водночас він був “Генеральним Секретарем військових справ УГВР”.

Подаю ці уточнення тому, що на еміграції зауважується тенденція поставити справді державного мужа в тінь.

До своєї геройської смерті в 1950 р. Роман Шухевич виконував ці функції. В “Літописі УПА” є про це документальні дані.

о. Іван. Гриньох

„Плакайте мову...“

ВЛАСНИК
ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ
Д. ДИТРОВИЧ

Мирослав Лабунька, ОХ

УКРАЇНСЬКА МОВА І ПЛАСТ ПІД СУЧАСНУ ПОРУ

I.

У цьому короткому докладі, що повинен би послужити канвою і причинком для дискусії над проблемою вживання (чи не вживання) української мови в Пласті, хочу в першу чергу вказати на ситуацію (дуже невідрадну!), в якій вона існує тепер, коли мова про її вживання — так в Україні, як і поза Україною, особливо серед української діаспори. Далі — бодай коротко постараюсь розглянути причини, що доводять до зменшеного українського мовлення. І вкінці — застановлюсь над тим, що і як можна б та треба зробити для поправки стану. Все це старатимуся зробити з перспективи Пласту, себто з перспективи однієї української організації молоді, що змушена діяти в емігрантських обставинах і для якої мовне питання ніяк не може бути байдужим. Бож це питання надто тісно пов'язане з проблемами мовної та культурної асиміляції, а тим самим також і з проблемою денаціоналізації в Україні й в діаспорі. Висловлені тут погляди, оцінка різних чинників, що цим процесам пособляли й пособляють, як і висновки та пропозиції — виключно мої особисті, а не конче Пласту як організації.

Мовні проблеми, а особливо національних мов, можуть розглядатися під різними аспектами. Бо мова, крім своєї основної функції — служити, як засіб порозуміння між людьми, виконує також багато інших функцій в житті поодиноких народів. Для нас українців наша мова була і є тепер також важливим політичним чинником. Політичне значення для українців і України української мови тепер в тому, що вона, подібно як і в інших народів, є чи не найважливішим засобом ідентифіка-

ції національної приналежності кожної окремої одиниці. Існують, очевидно, також інші засоби такої ідентифікації, але національна мова завжди залишається найважливішим засобом. Інші основи — це расова, не раз релігійна, культурна, чи політична державна приналежність даної одиниці до тієї, чи іншої людської спільноти.

Ми всі вповні свідомі того, що справа національної приналежності чи етнічної ідентичності для нас українців, як нації поневоленої, є особливо важливою. З огляду на політичну ситуацію в Україні, як і з огляду на особливі обставини життя української діаспори — проблема визначення національної приналежності багатьох одиниць нашого народу стає першорядною національною проблемою, бо від того як ці одиниці українського роду визначать свою етнічну ідентичність, чи національну приналежність, залежить бути, чи не бути українському народові, як новітній нації. Немає чого скривати факту, що саме тепер ми є свідками катастрофальної кризи українського народу, ім'я якій: денационалізація (в наслідок русифікації) в Україні й асиміляція українського елемента в діаспорі. У цій загрозливій, межовій ситуації для українського народу, його рідна національна мова, українська мова, стає ключевим фактором у збереженні його фізичної субстанції. Саме з такої перспективи й під такими аспектами нам потрібно б розглядати справу українського мовлення в певних конкретних випадках, як наприклад, в Пласті, чи в інших українських організаціях та інституціях.

II.

Коли розглядаємо вживання української мови в Пласті, то з самого початку відновлення цієї організації на еміграції (осінь 1945), були поставлені певні принципи й досі всі ми їх досить скропулятно здійснювали. Основним принципом було те, що в Пласті, як в українській молодечій організації, вживається тільки українська мова. Однак останнім часом доводиться все більше чути аргументи за тим, щоб в цій організації, подібно, як це вже сталось частинно в інших, дозволити на вживання також інших мов — поруч, а то й в заміну за українську мову. Очевидно, що такі побажання до Пласту є наслідком асиміляційних процесів, що в міжчасі мали місце в українській діаспо-

рі. Знову ж кожному, що в будь-якій мірі є активним в Пласті, є батьком пластунів, чи з будь-яких причин цікавиться сучасним станом Пластової організації, легко ствердити наступне:

1. До Пласту приходять діти, що їхнє знання української мови дуже обмежене й тому з ними важко вести пластові заняття українською мовою.

2. До Пласту приходять діти, яких батьки не володіють вже добре українською мовою і часто між собою розмовляють іншою, т. зн. не українською мовою.

3. До Пласту приходять з кожним роком менше дітей.

Всі ми без вийнятку завважуємо щораз більшу асиміляцію української діаспори. Майже кожний соціолог скаже, що це явище нормальне. Хай і так, але це не означає, що з таким явищем не можна й не треба боротись. Дозволю собі завважити, що наші люди, часто навіть освічені, не розуміють, що можлива є інтеграція і адаптація в чужому довікеллі — без денационалізації, чи навіть асиміляції (особливо мовної і культурної). Двомовність і багатокультурність є сьогодні навіть "модними" явищами.

У зв'язку з тим, що щойно було сказане, насуваються питання, що вимагають від Пласту й від нас усіх певної застанови, що повинна б навести нас на правильні відповіді.

1. Пласт, опинившись перед мовною дилемою, що заторкує один з пунктів його закону, мусить відповісти на питання: Що робити? Чи ми, пластуни, маємо ставитись до Пластового Закону з такою самою увагою, як це було досі, чи ні? Конкретно: чи ми маємо далі настоювати на тому, що в Пласті обов'язує українська мова?

2. Чи Пласт повинен дозволити на двомовність, включаючи можливість також паралельних гуртків, чи куренів у поодиноких місцевостях?

3. Чи Пласт повинен ступнево переходити взагалі на мову країни поселення і тим самим повільно виводити з ужитку українську мову?

Свою думку про те, яка повинна бути наша відповідь на ці питання, скажу пізніше. Перше — кілька слів про причини такого стану. (Було тут сказано, щоб не вживати імен й тим самим не ображати будь-кого, як і не нарікати. Це досить важко!). Я не можу не згадати з оскарженням і засудом двох

прізвищ, що причинились до лінгвоциду української мови, а саме Н. Хрущова і Л. Брежнева. Перший видав лихозвісний шкільний закон (1959), згідно з яким батьки могли рішати якою мовою мають навчати своїх дітей у місцевих школах, що в дійсності дало змогу російській панівній бюрократії в Україні заводити всюди російську мову в школах, як навчальну, а другий — Л. Брежнев видумав, хоч і примітивну та не менш небезпечну “теорію злиття націй”. Прізвища цих двох московських політичних діячів ми повинні завжди пам’ятати, бо вони так, як перед ними Петро I., цар московський, і П. О. Валувєв, міністер внутрішніх справ Російської імперії (відомий із заборони друку українською мовою), пішли на знищення української мови та української національної свідомості, без якої не може бути національної ідентичності.

Останнім часом досить багато людей забирали слово в справі тепер посиленого наступу русифікації й денационалізації в Україні. З їхніми пересторогами щодо наслідків, які будуть в майбутньому для нашого народу, я вповні згідний. Особливо вартісними були на цю тему інформативні й аналітичні статті пл. сен. М. Добрянського з Англії, що чи не перший звернув увагу еміграції на небезпеку, що постала в Україні в зв’язку з дуже посиленою останніми роками русифікацією і денационалізацією нашого народу. (Див. нпр. “Наш Голос”, р. XI, ч. 4, 1979, “Слово”; листок зв’язку УПС, р. XXI, ч. 1 (88), 1979 р.). Цінним вкладом є також стаття пл. сен. Т. Горохович з Канади у “Пластовому Шляху” (ч. 1-2, 1973)*, в якій вона звертає увагу на те, що занепад української мови є наслідком браку відпорності проти денационалізації серед українського народу — так в Україні, де, правда, окупаційна влада вживає всяких засобів для досягнення якнайбільш поширеної й далекоїдучої денационалізації всіх неросійських народів і де особливий тиск є якраз на українську інтелігенцію, як також і на еміграції, де денационалізація відбувається без натиску — внаслідок слабкої національної свідомості та внаслідок загальної апатії. З таким станом ми маємо обов’язок якнайосновніше познайомитись і подумати над тим, як цьому лихові зарадити.

*) Проблеми, пов’язані з “мовним питанням” в Пласті, досить часто вже дискутовано на сторінках “Пластового Шляху”. Див., наприклад, чч. 3-4, 1-4 (18-23), 1968-1969; 1, 3 (32-35), 1972; 2 (37), 1973; 1, 3-4 (40, 42-43), 1974; 1 (44), 1975; 3 (50), 1976.

Є певні засадничі різниці між процесами денационалізації в Україні чи поза Україною, але на території ССРСР, чи в суміжних країнах, де живуть українці, як меншина, а — процесами асиміляції української діаспори, що розкинена по різних частинах світу. В Україні денационалізація, що її початковою фазою й одночасно найбільш успішним засобом є русифікація — мовна і культурна, проводиться пляново й доцільно. Вона випливає з політичної мети окупанта. Для досягнення її працює великий адміністративний апарат партії та уряду, як також навчальні заклади, молодіжні, професійні, громадські, освітні та культурні організації і установи. Для того, щоб усунути з ужитку, наперед публичного, а згодом і приватного, — українську мову, створено такі умовини, політичного, соціо-економічного й культурного життя, що наче б природньо стимулюють уживання російської мови, як мови “міжнаціонального спілкування” між людьми. Випрацьовано цілий арсенал аргументів на те, чому треба всім вивчати російську мову в Україні та в інших національних республіках ССРСР, як також маєтись готові відповіді на те, чому українська мова постійно принижується і тратить ґрунт, особливо в містах України. Ці аргументи й пояснення часто можна вичитати в радянських публікаціях, їх часто подають навіть у псевдо-наукових шатах з відповідною аргументацією, що має завдання оправдувати “теорію злиття націй”, а властиво — брутальну русифікацію, що з природи є явищем ненатуральним і тому — таким ненависним кожній культурній людині.

Доводиться з прикрістю стведити, що подібно, як і в Україні, відпир асиміляції з боку української еміграції з часу після 2-ої світової війни, яка в більшості була політичною еміграцією, був і є заслабий. Очевино, що процес асиміляції в діяспорі дуже складний і не легко є опертись певним природним, соціологічним законам. Але, з другої сторони, не зроблено, на мою думку, відповідно продуманих і інтелігентно застосованих спроб протидіяння.

За невідрадный стан української еміграції після 2-ої світової війни, особливо коли мова про збереження національної свідомості та про вживання української мови серед вже двох генерацій, народжених в країнах поселення, ані Пласт, ані пластуни не можуть брати на себе відповідальности. Пласт, як

українська молодеча організація, та поодинокі пластуни зробили для збереження української національної ідентичності та для збереження української мови серед молоді більше, як будь-хто інший. І за це Пластові належить від громади велика вдяка і признання, на які, треба сказати, доводиться, назагал, довго жлати... Для ілюстрації вище сказаного додам, що самі тільки наші пластові видання, що ми їх самі не вповні здібні оцінити, викликають подив у людей з України, що мають змогу бачити їх в часі свого перебування, чи відвідин тут на Заході.

Немає сумнівів, що найважливішою інституцією у вихованні кожної нової генерації є родина. Збереження національної свідомості й поправне вживання рідної мови залежить в першу чергу від родини. Пласт, як виховна організація молоді, допоміг багатьом українським родинам, себто тим, що цього собі бажали, в вихованні повновартісних громадян української діаспори. Це виховання охоплювало вживання української мови й плекання національної свідомості. Пласт допоміг зберегти досить поважну кількість української молоді від денационалізації та прискіреної асиміляції, хоч може й не так багато, як ми всі собі бажали б. З Пласту вийшло багато молодих людей, що заклали українські родини, й молодші люди активні в українських громадах. Це наш здобуток.

Але коли ближче приглянутись тим молодим людям, що є перешим поколінням, що народилось вже на поселеннях, або прибули з батьками до країн поселення малими дітьми, то можна завважити, що вони не винесли з родинного гнізда такого національного виховання, що його можна було би очікувати від родин, що пережили патос визвольної боротьби й голод та терор між двома світовими війнами, як і великий підйом надії в часі 2-ої світової війни. У них, наприклад, не раз відчувається почуття меншевартості, що назовні часто прикривається декларативним патріотизмом. Виглядає, що цей конфлікт винесли вони з родинної української хати, так наче б то "успадковили" його від своїх батьків. Подібний розвиток завважується і в Україні. Українець "воєнної" генерації виявляє в Україні подібні соціо-психічні прикмети, що й його ровесник на еміграції, за винятком, очевидно, діячів спротиву, чи як їх популярно називають — дисидентів. Ця генерація сьогодні приводить своїх дітей до Пласту. Є небезпека, що діти ці матимуть ще

більші браки в своєму національному, чи, як хочете "етнічному" вихованні, як їхні батьки. Буває, що навіть родини, де обоє батьки є українського роду й не раз щиро декларують себе українськими патріотами, затрачують в дійсності питомий характер правдиво українських родин. Беручи до уваги, що саме в родинному гнізді формується майбутній світогляд дитини, її переконання, вірування і навіть погляди на поодинокі проблеми, чи події, ключ до національної свідомості, що включає поправне знання української мови — в українській родині.

Важливим чинником, але одночасно тільки допоміжним, у збереженні національної, чи етнічної ідентичності українця в діаспорі була й є Церква. Особливо в випадку так званої старої і в більшості заробітчанської еміграції у ЗСА і Канаді перед 2-ою світовою війною Українська Католицька Церква, а згодом і Українська Православна Церква відіграли позитивну роль у збереженні цієї маси українських людей від прискіреної асиміляції. Коли ж мова про нову еміграцію, то з перспективи більше ніж тридцять років доводиться ствердити, що справа ця виглядає в деяких осередках поселення, особливо в США, якраз навпаки. Через своїх служителів-священиків обі Церкви, особливо в початковій стадії поселень діаспори, ставали центрами прискіреної асиміляції (в ім'я фальшиво зрозумілої інтеграції, чи адаптації до нового життя). З одного боку обі церкви затримали були ще традиційні обряди й обрядовщину, але все більше переходили на мову країни — наперед у проповідях, а згодом і у літургічних відправах. Важливим виломом із традицій українського релігійного й церковного життя був перехід у США більшості католицьких парафій із юліянського на григоріянський календар. Важливу роль в асиміляції, а тим самим і в денационалізації досить поважної частини молоді новоприбулої еміграції відіграли парафіяльні школи. Згірдливе, а то й понижуюче ставлення до української мови, заборона дітям її вживати під час навчання, те, що священики й сестри говорили тільки англійською мовою (мова про католицькі школи), спричинювали в тих дітей нехоть і погорду до української мови. (Аж дивно, що батьки тих дітей, а між ними й багато пластунів та політичних діячів дозволяли таку наругу над їхньою рідною мовою у мурах шкіл, що були збудовані їхніми зусиллями й за їхні гроші!).

Ствердивши факт, що церковні чинники не раз потурали асиміляції, я свідомий того, що щодо християнського виховання, вони старались його нашим дітям забезпечити так, як вони це розуміли й могли. Правда, й тут були недотягнення. Часто наголошувано сумнівної вартости універсалізми, чи т. зв. екуменізм з незаперечною шкодою для плекання національної єдності, братерства, чи українських релігійних традицій.

Церковна приналежність і релігійне життя є дуже важливими чинниками в духовому розвитку дитини — без огляду на те яке ставлення до релігії буде в людини в її зрілому віці. Часто негативне ставлення до релігії у дорослої людини має свій початок у дитинстві. Дбайливе релігійне виховання дитини звичайно робить її людиною релігійною і щасливою. Знову ж того роду релігійне виховання неможливе без зв'язку з сукупністю національних традицій. Релігійне життя народу, будь-якого народу, є частиною його духового життя, його національної культури. Його неможливо вилучити з цілоти національного життя народу. Спроби такої сепарації досі ніколи й ніде не були успішними. Саме під таким аспектом треба розглядати роль українських церков, коли мова про завдання національної ідентичности українця в діаспорі. Якщо цього завдання ці українські церкви не виконували в минулому й не виконують його тепер так, як вони це повинні робити й як ми бажали б, то вина в тому нас усіх, як вірних цих церков.

Пластовий закон вимагає від свого членства віри в Бога, а тим самим вимога ця означає, що кожний пласту́н має обов'язок церковної приналежности (згідно зі своїм сумлінням і вільним вибором). Тим самим Пласт, як організація, добровільно взяв на себе певні церковно-релігійні зобов'язання і досі їх досить сумлінно виконував, особливо коли йдеться про відношення до УКЦеркви й до УПЦеркви. З другої сторони ці обі Церкви мають також певні обов'язки супроти Пласту й пласту́нів й повинні йти назустріч виховним потребам цієї організації та її членства.

Звичайно, коли йде мова про виховання молоді, то на другому місці після родини ставлять школу, особливо початкову, підкреслюючи тим її виняткову роль у тому відношенні. У сучасних суспільствах з масовим шкільництвом і обов'язком батьків дати дітям бодай початкову освіту, школа стала найуспішнішим засобом національного, патріотичного виховання

громадян. Для народів, що мають щастя мати свої національні незалежні держави (навіть без огляду на те, який в цій державі політичний та суспільно-економічний лад), та загальноосвітня школа є на правду Божим благословенням. Але для народів поневолених, то це — загибля. Бо школа контролювана окупантом стає найуспішнішим засобом асиміляції та денационалізації. Така школа — це наче колишня турецька казарма, що в ній виховували й школили яничар. І саме на цьому фронті, на фронті шкільництва й освіти рідною мовою модерне українство катастрофально недописало — ні на батьківщині, ні в діаспорі. Про те, яку роль судилось відіграти, за нашою тихою згодою, цілоденним парафіяльним школам у США і Канаді вже була згадка вище. Сурогат українських шкіл під назвою суботніх шкіл українознавства не міг в жадному випадку заступити нормальної початкової, чи середньої школи, а на якийсь розумний компроміс у тому відношенні (як нпр. навчання української мови й інших українознавчих предметів на рівні з іншими в цілоденних школах) українська еміграція не спромоглася. За вузький був кругозір і в батьків дітей і в тих, що були власниками таких шкіл, чи відповідальними за їхні програми. На батьківщині ситуація в цьому відношенні гіршає, можна сказати, з дня на день. Для ілюстрації скажу, що в Полтаві, колись сучасної української мови й новітньої літератури немає зараз, як інформують, ні однієї середньої школи з українською мовою навчання.

III.

Якщо теперішнє темпо русифікації в Україні буде продовжуватись, або й зростати, то прийде час, коли настане на правду загрозлива ситуація для української мови. Російська мова може витиснути її з ужитку, принаймні на деякий час — доки не прийде знову відродження. З прикрістю приходить ствердити, що відпір русифікації в Україні не є належно сильний, хоч він, без сумніву існує (з неоднаковою напругою, коли мова про поодинокі частини України). Не допомогла в цьому опорі й еміграція в такій мірі й в такому засягу, як це, на нашу думку могла й повинна була зробити. Та це окрема тема, яка варта застанови якнайширших кіл еміграції. Згадаю лише, що дуже успішним заходом проти русифікації є подоро-

жі в Україну, особливо молодих людей з еміграції, що добре володіють українською мовою. Про це я мав змогу перекона- тись особисто.

Повертаючись до проблеми вживання української мови в діаспорі, треба ствердити всім відому істину, що мовна асиміляція в розсіянні є добровільною, то значить — що вона не спричинена політичними причинами (за малими винятками, голов- но коли мова про деякі південно-американські країни). Оче- видно, що з мовною асиміляцією приходять також і куль- тура. Що залишається, не раз і до четвертого покоління, це свідомість свого етнічного походження. Такі громадяни, своїх країн народження, але українського походження, часто є озна- йомлені з українською проблематикою та прихильні всьому, що українське. Коли вони політично активні, вони часто дуже помічні в ширенні правди про ситуацію в Україні, а не раз стають враз із свідомою українською громадою на захист прав України та українського народу. Але з втратою української мови люди ці, і це явище загальне, хоч є і винятки, — переста- ють бути громадянами української організованої спільноти. Такий розвиток вказує виразно на потребу якнайдовше вдер- жати українську мову серед якнайбільшої кількості україн- ців у розсіянні. Це є обов'язок в першу чергу батьків, а в даль- шому — шкіл українознавства, Церков, молодіжних організа- цій, а тим самим і Пласту.

Мовне питання так, як воно під сучасну пору мається в Україні й на поселеннях української діаспори, є без сумніву ключовою проблемою сучасного українства й від його такої, чи іншої розв'язки тепер залежить у великій мірі майбутня доля української нації. Супроти цього питання, ніхто, хто почуває себе українцем, не може бути байдужим. Але, крім індивіду- альної відповіді-настанови, мусить бути завжди й всюди від- повідь збірна українських спільнот, себто цілого народу. Ця відповідь може бути тільки одна — всюди й завжди, де це тільки можливо, вживати українську мову та боронити їй при- родньо належних прав серед інших мов світу. Така відповідь у цій справі (мовного питання) повинна зобов'язувати в першу чергу Пласт, як і інші українські організації. Це рівночасно й моя загальна відповідь на конкретні питання: якої мови мож- на й треба вживати в Пласті, що були поставлені на початку

цієї доповіді. Але я скористаюся з нагоди й дам відповідь на ці питання у докладнішій формі, подам у таких ствердженнях і напрямних:

1. Пласт останеться організацією української молоді, як довго в Пласті буде гуртуватися така молодь, як довго ми цей принцип будемо визнавати й як довго він залишиться статут- ово зобов'язуючим. На мою думку, його не можна міняти. Цей принцип вимагає, щоб у Пласті зобов'язувала українська мова. Для неукраїнськомовної молоді українського роду належить створити інші відповідні організації (якщо таких немає, а захо- дить потреба їх мати), а не міняти характер Пластової організа- ції і кожночасно пристосовувати його до потреб хвилі. Якщо не буде більше української молоді, Пласт зовсім добре може припинити свою діяльність на поселеннях до часу своєї віднови в Україні.

2. Пласт у цілому й пластуни поодинокі мусять, де тіль- ки є можливість відкидати фальшиве твердження, що можна бути добрим українцем без знання української мови. Такі твер- дження часто ширять фальшиві пророки, які тим і подібними твердженнями наносять українській мові велику шкоду. Прав- да, бувають випадки, що через особливі обставини українська людина може не володіти українською мовою, але це не звіль- няє цю людину від обов'язку вивчати свою національну мову, коли для цього є нагода. Ми мусимо постійно дбати про те, щоб загал українців, субстанція українського народу була україн- ськомовною. У зв'язку з тим ми повинні усвідомити собі небез- пеку, що постає для українського народу внаслідок денаціо- налізації й русифікації в Україні та асиміляції в діаспорі. В Україні фактично практикується зараз широкозакроений лін- гвіцид і обов'язком еміграції є довести це до відома всього куль- турного світу, як також повести проти цього посиленій про- тест.

Пласт, як організація української молоді, не є і не може бути відповідальним за національне виховання кожної україн- ської дитини. Пласт поставив собі за завдання виховувати мо- лоду людину на чесного й доброго громадянина свого народу й досі це завдання з успіхом виконував. Але ми мусимо довести до відома українського громадянства, що це зобов'язання Пласт має тільки в відношенні до цієї молоді, що з волі батьків прий- шла до Пласту.

4. У психічній структурі доростаючої молоді дуже важливим є моменти почуття (збірної) сили й одности та єдности їхньої спільноти чи суспільства. Тому в Пласті й поза ним треба поспособляти зустрічам та контактам української молоді між собою на поселеннях та з молоддю на Батьківщині. Важливість відвідин України молодими людьми в тому відношенні — незаперечна. У випадку таких зустрічей українська мова стає одинокою мовою порозуміння і тим самим її важливість та практична вартість зростають в очах молоді.

5. Покоління пластунів, що відновили діяльність Пласту на еміграції після закінчення 2-ої світової війни (восени 1945 р. у Карльсфельді біля Мюнхену в Баварії), в міжчасі передало керівництво й тим самим долю цієї організації в руки наступних поколінь. Одночасно воно передало ідеологію цієї організації з вимогою до наступних поколінь її не міняти (див. вступні статті статуту КУПО). Це означає, що сама ідея Пластової організації, її ідеологія, як і виховний досвід та організаційна практика повинні б бути повернені, чи передані молоді в Україні, коли прийде слухний на це час тим пластовим активом (хай і дуже малим!), що збережеться до того моменту в розсіянні.

“Самотні, змушені дихати повітрям, зачумленим чужинцями, що обліпили нашу мисль, ніби рій мух, тоді як їхня мерзенна черва пожирає наш розум і бруднить наше серце; зражені тими, чиєю місією було захищати нас, — нашими вождами, нашими критиками — дурнями або боягузами, що плазують перед ворогом, тільки б вимолити собі прощення за те, що вони французи; покинуті нашим народом, якому навіть діла немає до нас, який навіть нас не знає. Та й звідки йому знати нас? Нам до нього не пробитись... Ось, що найважче. Ми знаємо, що в Франції є тисячі людей, що поділяють наші погляди, що говоримо від їхнього імени, а ми не можемо добитися того, щоб нас почули. Ворог взяв у свої руки все: газети, журнали, театри”...

Ст. Цвейг: “Жан Крестофі”.

Українська молодь у діяспорі

ст. пл. Христя Ковальська

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ Роля молоді в українських громадах і в громадах країн замешкання.

Коли я згодилася брати участь у цій дискусійній лаві, мене особливо цікавило питання — “Роля молоді та способи дії в обороні людських і національних прав в Україні”.

Але підготовляючись до дискусійної лави та передумуючи різні акції чи форми оборони, я мимоволі затримувалася на питанні — Як зацікавити молодь такими акціями?, тобто — Чому молодь бере участь в таких акціях? Що це для неї означає? Чому, до великої міри, працю в обороні людських прав заплиновує т. зв. старша молодь або взагалі старші? Чому планування і виконання такої праці не виринає спонтанно і природно від самої молоді?

Та передумуючи ці проблеми, мені пригадувалися деякі моменти з моєї виховної роботи з молоддю. Під час різних гутірок про людські права, про дисидентів — чи під час різних акцій, я зауважувала, що молодь, навіть діти, цією проблематикою цікавилися, але їхні питання щодо України й наставлення до сучасної України вказували на те, що це все їм досить абстрактне та віддалене. Натомість, з великим зрозумінням та енергією ставилися до цього окремі особи, які їздили в Україну та бачили її.

Тому виринула в мене думка, що корисно з іншої перспективи подивитись на цю проблему — тобто, чи не спрямовувати всю увагу не тільки на саму працю, але й заглянути на внутрішню базу, на українську ідентичність, на ті почуття українства, які стимулюють молодь до праці в обороні людських прав в Україні. Тому, що це дуже обширна тема, я хочу роз-

глянути тільки деякі аспекти цієї проблеми щодо живого контакту з Україною. Я не збираюся подати вичерпну аналізу, але кинути деякі ідеї та міркування як базу та стимул до дальшої дискусії, і то не тільки тут, на конференції, але пізніше у ваших поодиноких організаціях та місцевостях.

Кожний знає — “українська ідентичність” це якесь почуття “українства”. Але точно окреслити, що воно, яку форму має те почуття, який його вияв — це важко зробити. Про це свідчить велика кількість доповідей, статей та дискусійних лав на цю тему. Тому бачу потребу на сам початок окреслити слово “ідентичність”, щоб ви знали, в якому значенні я це слово вживатиму.

Ідентичність — це та частина людського “я”, чи “его”, в якій людина зосереджує всі поняття і почуття про своє місце в суспільстві, про своє відношення до різних суспільних груп. Ідентичність — це продукт контакту людини із своїм довкіллям. І, власно, цей контакт дає молодій людині можливість вудчутти живучість і тяглість між тим, що було навчено і засвоєно в дитинстві, і тим, що людина тепер переживає, і тим, що в майбутньому передбачує пережити. Коли нема конфліктів між цими трьома чинниками, постає гармонійна ідентичність. Однак, навіть гармонійна ідентичність мінлива тому, що людина постійно має контакт із суспільством — із своїм довкіллям, бо той динамічний психологічний процес, який творить ідентичність, безперервно діє.

Тепер звернім увагу на саме “українську ідентичність” пересічної молоді людини, тобто зосередьмося над людиною, яка народилася поза межами України, говоримо про людину, батьки якої, чи навіть діди-прадіди, народилися поза межами України, про людину, яка виростала і вишколювалася в даній країні, і яка слабо, або взагалі не володіє українською мовою.

Дехто з вас може уважати, що це надто песимістична характеристика української молоді в діаспорі, але це не песимістичний, а реалістичний стан пересічної молоді людини від шість до двадцять п'ять років життя.

В такої молоді людини постає т. зв. подвійна ідентичність, наприклад, німецько-українська чи англійсько-українська. Ідеально ці два компоненти ідентичності повинні сплітатися в одну гармонійну цілість, тобто, та риска між такими

двома словами, як канадсько-українське, повинна символізувати гармонійне з'єднання, але фактично часто вона є символом прірви і дисгармонії між тими двома компонентами ідентичності, які змагаються із собою. В такій компетиції виграє найсильніший компонент. “Его” шукає гармонії та відкидає чи ігнорує слабший компонент — в цьому випадку українську ідентичність. Це дуже рідкісне явище, щоб молода людина, яка живе, скажім, в Америці, могла відкинути американську ідентичність.

Друга можливість — не відкидати, але розділити, збудувати психічний бар'єр між двома компонентами. І в такій людині повстає своєрідна “культурна схизофренія”. Немає часу в деталях проаналізувати це явище, але ми всі знаємо людей, які потрапляють у надзвичайний спосіб відділити українську частину свого щоденного життя від, скажімо, канадської частини, тобто — товариство, професійне життя, навіть політичні погляди інакші в цих двох частинах. Таке абсолютне відокремлення двох частин ідентичності — нездорове явище й для одиниці, й для більшої суспільної групи.

Тому то постає питання — як можна з'єднати ці два компоненти в гармонійну цілість? Одна з можливостей, це коли українська ідентичність має форму родового зв'язку — тобто молода людина базує українську частину своєї ідентичності на тому факті, що вона українського походження. Можна припускати, що поважна кількість молоді в такий спосіб старається розв'язати проблему подвійної ідентичності. Про це свідчить широке зацікавлення сучасної молоді історією українських поселенців їхньої країни, зацікавлення українськими традиціями, мистецтвом, танцями тощо. Існують спроби створити новий вияв мистецтва, наприклад, у Канаді — творчість молоді людини, яка народилася і виросла в Канаді, інкорпорує аспекти українського походження у канадсько-українській мистецькій творчості. Це всі спроби і цей родовий зв'язок поміж генераціями є дуже важливий для збереження ідентичності, але все ж таки має свої злі сторони. Поперше — не дає прямого поштовху до праці в обороні людських прав в Україні. Подруге, не спричинює почуття якоїсь єдності чи цілості поміж нашою молоддю у різних країнах, а навпаки, підкреслює розподіл за країнами проживання. В крайніх випадках, іден-

тичність, яка виключно базується на родовому походженні, ділить молодь на європейців, аргентінців, американців, на дітей новоприбулих чи староприбулих, зі заходу чи зі сходу. Одним словом, є небезпека, що внаслідок цього постають поодинокі гетта, яким трудно знайти спільну мову.

Ще одна небезпека пов'язана з тим фактом, що ті аспекти ідентичності, яких не плакають, постійно завмирають. А соціологія доказує, що з бігом часу, з генераціями чим раз тяжче підкреслювати своє родове походження. Процес асиміляції діє, і з часом відпадають поодинокі складники української ідентичності та залишаються тільки деякі зовнішні її вияви, наприклад, страви чи традиції довкола Різдва чи Великодня. А в таких випадках уже не можна говорити про українську ідентичність.

Звернім увагу тепер на ту ідентичність, яка базована на власних переживаннях, на живому контакті. Згадаймо попередньо подану дефініцію "ідентичності" — тобто відношення одиниці до даної суспільної групи, в цьому випадку — української. Для молодої людини живий контакт із сучасною Україною — це психологічний перехід від абстрактних понять, про які вчилася в українських школах і молодечих організаціях, до її майбутньої активної участі в житті української спільноти. — Чому? Тому, що ідентичність, яка скріплена живим контактом та особистими переживаннями, сильніша й витриваліша. Україна перестає бути абстрактним поняттям, стає натовпом реальною.

Дехто має певні застереження до поїздок молоді в Україну, чи контакту з людьми, які недавно виїхали з неї. Існує проблема морально-етична, а саме — українські молодечі організації принципово проти сучасного режиму. І я є того погляду, що молодечі організації, як групи, не повинні їхати в Україну. Але різниця між офіційними представниками організацій й індивідуальними членами організації. І коли організації не повинні їхати в Україну, молода людина на приватній базі має на це право. Існують неоправдані побоювання, що молодь, яка зустрінеться і советською системою, якось заразиться ворожими ідеями. Цей просто нереалістичний страх є ознакою недовір'я до сили наших ідей, до нашого способу виховання молоді, недовір'я в моральну силу та інтелігенцію нашої молоді.

Які користі для молодої людини з живого контакту з Україною? Поперше й найголовніше, окремі компоненти ідентичності (наприклад, українсько-австралійські) сходяться в гармонійну цілість. Через живий контакт молода людина відчуває тяглість між тим, частинно штучним та відірваним українським життям у діаспорі, та дійсною Україною. Молода людина тим способом поширює свої уявлення про Україну та переносить їх з-поза абстрактного знання в площину особистих переживань, себто в ту площину, в яку вже входять переживання серед неукраїнського суспільства!

Іноді старшому поколінню тяжко зрозуміти позитивну реакцію молодої людини, яка вперше побачила Україну, люди бояться, що це захоплення Україною — це захоплення режимом. Але, це нереальний страх. Молода людина, зустрівшись з Україною, не тільки відкриває її для себе, але й до великої міри відкриває частину свого "я". Захоплення це з одного боку — здивування молодої людини, що той живий контакт потрапить пробудити в неї різні емоції. Молода людина чула багато про ту Україну — вчилася про неї, цікавилася українським життям, але це все було в уяві, мало вигляд якийсь штучний і далекий. Тому раптом відкрита реальність тієї України, переживання її — це для багатьох молодих надзвичайно сильний світоглядний, а ще більше емоційний момент. Також не забуваймо, що користь не тільки для нас тут. Надзвичайно корисний вплив на молодь в Україні має приїзд молодих туристів українського походження, які хоч не народжені в Україні, але які себе почувають українцями, які далі нею цікавляться.

Такі поїздки вимагають багато підготовки перед і після подорожі. І тут молодечі організації можуть відіграти важливу роль. Поперше, конечно інформувати навіть малих дітей про сучасну Україну. Інформувати об'єктивно й реально. Тут можна використати різних людей, які недавно виїхали з України, а головно дисидентів (зустрічі з ними — це також свого роду живий контакт із сучасною Україною). Також необхідно після подорожі передискутувати деякі аспекти, але з пункту зору молодих, тобто, що вони переживали, які емоції відчували, чи змінилося їхнє почуття українства, чи знайшли спільну мову з молоддю в Україні, які поради мають для тих, що ще не їздили в Україну. Щойно після цього треба заторк-

нути аспекти культури та політики. Існує така безліч тем до дискусій після одної подорожі, що майже неможливо всіх вичерпати. Тому обмежитися до прозірок та короткого опису подорожі це прямо ігнорування важливого виховного засобу.

Молодь, яка пережила живий контакт з Україною, зможе спонтанно та природньо включитися не тільки у виконання акцій, а у планування цих акцій. Тоді ми не будемо в тій ситуації, щоб їх тягнути чи накидати їм працю, навпаки, будемо рівними співробітниками.

Реасумуючи свої міркування, я хочу підкреслити таке: існує тісний та прямий зв'язок поміж українською ідентичністю та живим контактом з Україною. Нашим обов'язком у молодечих організаціях уміло використати цей зв'язок, щоб скріпити українську ідентичність, особливо в часі, коли сама молодь скеровує багато уваги на це питання.

ВРАЖЕННЯ ІЗ СКУМО ОЧИМА ДВОХ УЧАСНИКІВ

Від редакції: Подаємо у "Пластовому Шляху" два різні враження з недавньої Світової Конференції Молодіжних Організацій, що відбулися в Торонто. Для читачів буде цікаво порівняти ті дві різні оцінки, тимбільше, що вони пера сеніорки та постороннього громадянина.

ДЕЯНІ ВРАЖЕННЯ ЗІ СВІТОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МОЛОДЕЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Ця незвичайна в нашому житті конференція відбулася в днях 8 — 10 жовтня ц.р., в приміщеннях Українського Дому, на вул. Крісті 83. Організаторам цієї Конференції треба погратулювати, що вони не шукали за "престижевими" готелями, але вибрали свою домівку. А всім уже відомо, що з обслугою та привітною усмішкою жіноцтва з Крісті ніхто в Торонто конкурувати не може.

У конференції взяли участь делегати Зарева, МУНО, ОДУМ-у, Пласту, та СУСК-у. На конференції був присутній голова СКВУ мгр І. Базарко з частиною свого "штабу". Не по-

гордив цією конференцією і д-р Малащук. На жаль, бракувало там багатьох "батьків народу", особливо нашого духовенства. Всі вони втратили незвичайну нагоду познайомитися з життєвими проблемами нашої молоді, яка народилася поза межами України. А було що послухати, бо як завважив один із учасників: "Ви, що зібралися тут, є найкращі!" Розуміється, що Пласт був репрезентований найкраще з усіх організацій: в дискусійних боях виступало аж трьох молодих докторів, а добру третину слухачів конференції становила Пластова братія. Також левина частина підготовчої праці, зв'язаної з цією конференцією, спочивала таки на плечах пластунів.

У суботу, 9 жовтня, по полудні відбулися дві панелі. У першій панелі "Процеси асиміляції та як їм протиставитися" брали участь такі панелісти: Морко Горбач (Пласт), Іван Підкович (МУНО), Тарас Коновал (ОДУМ), о. Ігор Мірчук (СУМА) — модератором був Аскольд Лозинський (СУМА).

У другій панелі "Сучасні погляди української молоді і роля молоді в українській громаді та громаді країни замешкання; роля молоді та способи дії в обороні національних прав України в діаспорі" брали участь: Богдан Гогусь (СУМ), Христя Ковальська (Пласт), Віктор Ліщина (ОДУМ), Нестор Микитин (СУСК) — модератором був Віктор Педенко (ОДУМ).

У неділю, 10 жовтня, також відбулися дві панелі. У першій "Співпраця молодіжних організацій між собою та можливості закривізування неорганізованої молоді", брали участь: Роман Ващук (Зарево), Оріся Ганушевська (Пласт), Віра Харченко (ОДУМ) і Богдан Чолій (СУМ) — модератором була Ляриса Онишкевич (Пласт).

Після обіду учасники конференції мали змогу прослухати ще чотири доповіді: а) "Важливість знання української мови та культурно-історичної спадщини для задержання української душі та запевнення існування і дії українських громад в діаспорі", — доповідач Олексій Шевченко (ОДУМ). б) "Родина, Церква, школа, молодіжні організації та їх завдання в релігійному та національному вихованні молоді" — доповідачка Марта Кічуровська (Пласт). в) "Майбутність українців у діаспорі — українська молодь у діаспорі та її відношення до України" — доповідач посол Ю. Шимко (СУМ). г) "Плекання дії національної тотожності" — доповідач Я. Рак (КВОР — Америка).

З молоденьких панелістів дуже цікаво промовляв Іван Підкович (МУНО) та Богдан Чолій (СУМ). Сподіваємося, що в майбутньому ми ще не раз почуємо думки цих талановитих молодців. Чолій прямо вродився парламентаристом: завершена думка та спосіб вислову в нього виходить бездоганно. А який гумор! Коли ж ходять про "тяжку артилерію" панелістів, то тут заблистіли таланти Христі Ковальської (Пласт), Марка Горбача (Пласт), і Романа Ващука (Зарево). З чотирьох доповідей, найкращою була доповідь посла Ю. Шимка. Видно, що Ю. Шимко нарешті змужнів у парламентарних боях і набрав досвіду, як полонити увагу своїх слухачів. Особливо він заохочував академічну молодь брати активну участь в діяльності канадських політичних партій, бо на цьому відтинку найлегше боронити інтереси нашого поневоленого народу. Як зразок до наслідування Ю. Шимко вказав на політичну діяльність сенатора П. Юзика, який уже довгі роки обстоює інтереси нашої групи в Канаді, як також і виступає в обороні України в канадському парламенті та на форумі НАТО.

На жаль, в суботу вечором на бенкеті не обійшлося без двох промовців. Організатори цього вечора повинні були запросити на одного головного бесідника під час бенкету представника молоді генерації. Не треба було турбувати в останній хвилині д-ра Рослицького. На форумі молоді думки ми з цікавістю прослухали б були доповідь Аскольда Лозинського, чи Богдана Чолія. Зовсім не на місці був виступ мгра Ковалю, який при допомозі непарламентарних засобів виборов собі право зануджувати учасників бенкету двадцять хвилин. Тим більше, що на все мусить бути відповідний час. Коли учасники конференції з'їхалися з далеких країн, щоб обговорити свої життєві проблеми, то ніхто з посторонніх не має права накидати їм своєї думки, а особливо "60-літня молодь". Треба знайти інший відповідний час на святкування подвигів УПА. Лист нашого Патріарха можна було роздати під час конференції всім учасникам.

Багато слів під час конференції присвячено проблемі "Зустрічатися, чи не зустрічатися?" Більшість молодих делегатів З'їзду обстоювала думку, що поїздки в Україну є необхідні для зміцнення нашої ідентичності в діаспорі. Ніхто з присутніх делегатів не заперечував факту, що наша мова являється клю-

човим складником української душі. Але жорстока емігрантська дійсність породила новий тип української людини, якій вже є чужою рідна мова. І цієї "безмовної" нашої молоді є вже тисячі. Їх не можна поминути мовчанкою. Для них муситься організувати окремі школи й окремі табори. Без допливу свіжої крові з нашої батьківщини, ця "безмовна" молодь являтиметься останньою "резервою", яку прийдесться кинути у вирішальні бої з асиміляцією.

В. Сірський

Передрук з "Нового Шляху" ч. 44, з 30. 10. 1982.

НАРАДИ СВІТОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МОЛОДЕЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ 8, 9 і 10 жовтня 1982, Торонто

На нарадах представників молодіжних організацій під час III Конгресу СКВУ (листопад 1978) обрано Комісію з представників молодіжних організацій, завданням якої є створити координаційний центр молодіжних організацій при СКВУ. Метою його було б:

- а) об'єднати вже зорганізовану молодь і ту, яка не належить до існуючих організацій, щоб спонукати її працювати в громадах;
- б) випрацювати, відповідну до потреб і спроможностей кожної країни, цікаву програму діяльності молоді;
- в) налагодити співпрацю з молоддю усіх середовищ (Церкви, дому, школи);
- г) схвалити проект Правильника СКУМО;
- г) доповнити склад діючого СКУМО.

Комісію цю очолив голова ГПБулави пл. сен. Любомир Романків.

Для виконання цього завдання 8, 9 і 10 жовтня ц. р. в Торонті відбулася перша Конференція СКУМО. Не є нашим завданням тепер подати вичерпні дані організаційного характеру, передати докладно перелік усіх проблем, що ними займалася Конференція, бож всі матеріали з нарад СКУМО мають явитися окремим виданням (присутній на нарадах пл. сен. Ми-

кола Ценко обіцяв пожертвувати на це видання потрібну суму грошей). Обставини не дозволили нам навіть на те, щоб бути присутніми на всіх доповідях і дискусіях (ми вчителі — були в школі!). Не втаємничені ми також у всі деталі її підготовки, збоку виглядало, що сама молодь, її провідники, за малими винятками, не брали надто великої участі в самій підготовці, зокрема провід УСП. А це ж була нагода проявити себе, зміряти свої сили. Нам, що мали нагоду обсервувати дещо з організаційної підготовки, було видно, що тягар її впав на члена ГПБ в особі Романа Вжесневського, який в дуже короткому часі зумів зробити все потрібне (друж запрошень на бенкет, афіш, повідомлень учасників, приміщення, харчування, приміщення делегатів, доставка їх з летовища тощо) і сама Конференція могла відбуватися згідно з пляном у спокійній атмосфері, у вигідних обставинах.

Делегатів від молодіжних організацій було близько 60, але на нарадах постійно було багато зацікавлених діяльністю молоді. Громадянство різного віку уважно прислухувалося до голосу молодих доповідачів. У програмі конференції були дискусійні лави на такі теми:

1) Процеси асиміляції та як їм протиставитися, 2) Сучасні погляди української молоді і роля молоді в українській громаді країни замешкання. 3) Співпраця молодіжних організацій між собою та можливості за активізування незорганізованої молоді. Крім дискусійних лав були доповіді: Важливість знання української мови та культурно-історичної спадщини для збереження української душі та запевнення існування і дії українських громад в діаспорі — доповідач Олекса Шевченко — (ОДУМ). 2) Родина, Церква, школа, молодіжні організації та їх завдання в релігійному та національному вихованні молоді — доповідачка Марта Кічуровська (Пласт). 3) Майбутність української молоді в діаспорі та її відношення до України — доповідач Юрій Шимко (посол до Онтарійського парламенту). 4) Плекання дії національної тотожності — доповідач Ярослав Рак (КВОРа США).

І доповідачі й дискусанти подали у своїх виступах цінні своєю глибиною вникнення у проблематику національного виховання думки й напрямні дії. Всі вони не мали труднощів вислову українською виробленою літературною мовою. І це

саме було великим успіхом конференції. Вістка про цю особливість її блискавкою рознеслася по Торонті й викликала у зацікавлених молоддю, оптимістичні вислови: “Ну, слава Богу, легше буде доживати віку!” — сказав один з дідусів — вчитель, що його життям була і є молодь.

Але не тільки українська мова радувала старших громадян. Зміст доповідей і дискусій настроював оптимістично. Ось доповідач Марко Горбач з Німеччини — його тема: “Процеси асиміляції та як їм протиставитися”. Він заявляє, що почуввається українцем тому, що виростав у родині, яка дбала про його чуттєвий зв'язок з Україною засвоєнням знання про її минуле безсторонньою оцінкою позитивного й негативного в ньому, розумною мотивацією про приналежність до свого народу, спонукуванням шукати в собі українства, плекати його приналежністю й активною участю у житті Церкви, громади, читанням літературних творів, преси, постійним зацікавленням життям і долею України.

М. Горбач звернув увагу на потребу “притулити” до організованої молоді незорганізовану, зокрема англomовну, бо вона має потенціал. Можна це зробити відповідними заходами і програмами у тих середовищах, де вона є — при церквах, у студентських скупченнях.

Особливим був виступ *ст. пл. Христини Ковальської*, яка розглядала проблему ідентичності, її плекання. Подаючи її інтерпретацію, вона дуже влучно подала, що ідентичність — це складові компоненти духового Я, в якому засереджуються переживання з дитинства, і того що є тепер змістом думок і переживань людини, того що буде в чийсь уяві змістом життя в майбутньому.

Для плекання ідентичності треба міцних і тривалих основ. Ними є моральні підвалини, на яких побудоване право кожної людини бути собою, тобто пошана духових потреб кожної людини, її національних переживань, її зв'язку з родом, а з тим і з національним корінням, словом того, що охоплює закон про охорону людської індивідуальності, того що є в основі християнства, гуманізму, демократії.

Самозрозуміло, що українці, які народилися поза Україною, які не мають українських емоцій і світогляду, поєднаних у гармонійну цілість, мають подвійну ідентичність. Буває, що

зусиллями ці дві ідентичності можна поєднати, якщо вони не є ворожі собі. Це винятки, а в житті перемога є за сильнішими ідентичностями.

Інша можливість плекання ідентичності — це відокремлювання в гетті, ставлення бар'єри поміж двома середовищами, їх культурами. Але це явище культурної схизофренії, воно хворобливе. Генерація з гетта асимілюється, її ідентичність зникає по якомусь часі, вона не тривала, бо не мала основ.

Ясне, умотивоване усвідомлення своєї окремішності грає вирішальну роль у збереженні ідентичності. Грають тут велику роль емоційні компоненти, чуттєве пов'язання з Україною, забезпечення цього зв'язку контактом з рідною країною, відвідинами, зустрічі, пізнавання культурних вартостей свого народу. Це все впливає з моральних і етичних основ, бо плекати зв'язок з Батьківщиною це право кожної людини та її обов'язок. Недовір'я до молоді, що через контакти з Україною стане вона комуністичною — безосновне. Життя показує зовсім протилежне. Мусить бути тяглість взаємин діаспори з Україною, тоді абстрактні почуття будуть живі, пов'язані. Молодь, що пізнала особисто українську землю, її красу, оглядала історичні пам'ятки, дійсних людей — і патріотів серед них, і тих, що комуністами стали — це добра лекція для молоді. Треба використовувати можливість контакту нашої молоді з живою Україною, пізнавати її реальну, а не тільки теоретичну у доповідях і прозірках. Дуже важливе в процесі розвитку ідентичності є те, що переживаємо, який компонент — український чи американський — сприймає глибше, що формує наше Я повніше, всесторонніше.

Тарас Ліщина (представник ОДУМ-у) розглядав проблему ролі молоді в діаспорі серед чужинців. Він твердив, що передумовою збереження молодого покоління — є його здорова мораль, а це дасть йому змогу з'єднати собі прихильність, пошану, можливість зберігати культурні надбання, їх помножувати, плекати традиції і звичаї. Участь молоді в громадському житті необхідна, але брак знання української мови унеможливорює це тим, що мовою не володіють. Треба і їх охопити системою української освіти, знайти і для них місце в громаді, активізуючи там, де можуть бути корисними.

Ст. пл. Нестор Микитин у виступі в лаві, темою якої була мова про процеси асиміляції та як їм протиставитися, звернув

увагу на роль мистецтва у житті народу. Сучасне малярство, наприклад, не має національного характеру. Є небезпека, що молоді мистці, живучи в діаспорі, втратять зв'язок з материком, будуть космополітами у своїй образотворчій творчості. Тому звертає він увагу на потребу популяризувати не тільки українське фолкльорне мистецтво, при цьому дбати про його рівень (вишивана кераміка його понижує!), але й про інші види його, щоб воно було сприйнятливим для чужинців, але щоб було й виявом духовності українців. Цього завдання повинна бути свідомою і молодь, що набуває мистецьку освіту.

Олексій Шевченко (ОДУМ), розглядаючи роль мови (тема доповіді: "Важливість знання української мови та культурно-історичної спадщини в розвитку культури, зокрема літератури", сказав, що мова, як серце народу, дає тому народові життя. Коли вона вмере, не буде культури, бо мова дає їй поживу з живих джерел, вона є вислідом вияву думок й почувань. Технічна творчість духової поживи не потребує. Пожива йде з коріння предків, це та сила, що в'яже минуле, теперішнє й майбутнє. Творчість залежить від логіки-розуму, а мова потребує духового джерела, дотику до всіх сфер життя народу. Тому так ворог боїться творчості українською мовою.

В діаспорі ми не маємо коріння, тому й є зник мови: А це гріх, бо "чисю мовою говориш, того народу й душу маєш". Гріх же тому, що ми свідомі цієї небезпеки й не протидіємо тому. Буває, що двокорінні люди не мають змоги навчитися мови, але в них є туга за її знанням, і це треба використовувати. А батьки повинні бути свідомими, що вони грішать, коли занедбують знання мови у своїх дітей. Воля батьків — це вислід знання мови в їх дітей. Це обов'язок батьків, а не вияв їх патріотизму, це великі вартості батьків-виховників. Тому й американський політик звертався до українських студентів з закликом зберігати мову батьків.

Доповідач звернув увагу на те, що тільки зв'язок з рідною землею може забезпечити розвиток національної культури, зокрема літератури. І тільки генії можуть творити великі твори й поза рідною землею. Є творчість українська змістом чужою мовою, але вона меншвартісна, бо не є виявом українського духа вповні. Тому треба плекати любов до України, її мови, землі, активізувати молодь у заходах збагачувати українську

культуру, тоді буде поступ, нова творчість і тоді зможемо втриматись в морі, щоб в майбутньому причалити до берегів України. Велич завдання буде перед нами усвідомленою і захоплюватиме нас тоді, коли, як каже Ліна Костенко, зіниці наші будуть широко відкриті.

Темою доповіді *ст. пл. Марти Кічуровської* були родина, Церква, школа, молодіжні організації та їх завдання в релігійному й національному вихованні, тобто з'ясування ролі дому, Церкви і школи у вихованні. Виховний ідеал наш поданий у 10 заповідях Івана Сирника. Найважливіші завдання *батьків* у вихованні. Їм треба допомагати, бо тепер виховання дуже ускладнилось.

Тоді, коли в минулому поколінні — говорила доповідачка — загрозою для нього була наркоманія, тепер нею є самолюбство, брак пошани авторитету, вибуялий матеріалізм у підході до життя, жахливий занепад ідейності. Причини явищ: безробіття, байдужість до праці, гедонізм, велика розбіжність між ідеалами в середовищах українському й англійському — все це відстрашує молодь від активного життя в громадах. Молодь хоче змісту, вона бачить зло, хоче його виправляти, але не має досить сили, щоб з ним боротися. Родина, Церква і школа повинні допомогти спрямовувати активність молоді на її добро, допомогти їй вийти з кризи.

У дискусії виступ *ст. пл. Романа Хабурського* наголошував на потребу українського мовлення серед молоді. Коли хтось з молодих українців не говорить українською мовою, то це духовна недуга. Є ж стільки можливостей мову вивчити. Бож і асиміляція — це недуга. Наш обов'язок вивчати мову тим більше, що її стан в Україні тривожний. Нам треба еднатися з Батьківщиною, треба контакту з нею, вона нам потрібна, щоб бути справжніми людьми, вартісними в житті.

Цікавим був виступ *Богдана Чоля (СУМ, Монтреал)*. Своєю щирістю й гумористичною безпосередністю він звертався до батьків і старшого громадянства, щоб віддали молоді те, що самі мають з української духовності. Це можна досягнути читанням, близьким співжиттям з дітьми, плеканням українських емоцій, розмовами про вартості української культури, про те, що вона може дати людству — свою глибоку релігійність, боротьбу за правду, здібність співчувати, боротися за добро. Тре-

ба співжити з молоддю, не замикатися у своїх інтересах. Коли запитали його звідки таке чисте й глибоке відчуття української ідентичності, — відповів, що від мами, яка прочитала з ним усіх найважливіших авторів нашої літератури, яка співає йому українські пісні, тим в'яже його життя з родиною, Церквою, а обоє батьки дбають про його українську освіту.

У висліді дискусії були голоси, що молодь сучасна не готова ще перебирати проводи в громадському житті. А протидіяти асиміляції тільки теоретичним пізнанням проблеми — це замало, треба конкретних заходів. Брак представників на цій конференції від усієї зорганізованої й незорганізованої молоді — це її недолік. Запрошення були вислані до всіх, є якась причина того, що не було всіх, її треба знати та проаналізувати.

Та не зважаючи на загальне позитивне оцінювання самої конференції, її одним важливим недоліком було те, що вона не схвалила ділових напрямних дій, ніякого пляну конкретних заходів, щоб реалізувати те, що подано було в пресі про побажання молодіжної сесії СКВУ на III Конгресі в Нью-Йорку. На конференції схвалено резолюції загального характеру щодо ідейного становища молоді, її відношення до Церкви, України, громадянства.

Сподіваємося, що цей гарний вияв молодечої сили, правильного розуміння своїх завдань і свого місця в народі, не розплинеться, що Провід вбере її в конкретну успішну дію. Тоді й сама молодь відчужує свою вагу, повірить у свої вартості, і громадянство оптимістичніше думатиме про майбутнє.

Т. Горохович

ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОГО СУСПІЛЬНОГО
ВІСНИКА

“Без поваги до себе самого немає моральної чистоти і духовного багатства особистості. Наш найважливіший педагогічний інструмент — уміння глибоко поважати людську особистість у своєму вихованцеві. Ми цим інструментом покликані творити дуже ніжну, тонку річ: бажання бути хорошим, стати сьогодні кращим, ніж був учора. Це бажання не виникає само собою, його можна тільки виховати”.

Василь Сухомлинський

НАШІ ВТРАТИ

ТІ, ЩО ВІДЙШЛИ ВІД НАС

Д-р Галина НОСКОВСЬКА-ГІРНЯК — лікар, пл. сен. дов., член Осередку Праці УПС в Нью-Йорку, самотниця. Ціле життя працювала як лікарка, активною пластункою була ще із шкільних часів перед розв'язанням Пласту. Останні роки перед емеритурою була головним лікарем відділу хронічно хворих у Нью-Йорку. Померла самотня після довгої і важкої недуги пістряка 6-го червня 1982 року в Нью-Йорку. До останнього року щиро цікавилася пластовим життям і не опускала ні одної імпрези, що її влаштовували пластуні-сеніори в Нью-Йорку.

Василь МАТІЯШ — широко відомий співак і диригент, пл. сен. кер., творець пластового хору “Юний Пластун” і “Юний Боян”, церковний діяч, помер в Сідней 16-го червня 1982 р. на 71-му році життя. Василь Матіяш був членом Українського Пласту ще перед його розв'язанням і належав до 45-го Куреня УПЮ ім. Святослава Завойовника до гуртка “Дятел”.

Ніна-Ірина ПЯСЕЦЬКА — пл. сен. кер., член Куреня УПС “Ті, що греблі рвуть”, активна від наймолодших років пластунка, виховниця, зв'язкова 2-го Куреня УПЮ-ок ім. Лесі Українки в Нью-Йорку, відзначена Орденом св. Юрія в сріблї. Була осередком пластової родини, в якій її чоловік пл. сен. кер. Петро Пясецький й обидва сини — пл. сен.-ри Олександр і Петро Пясецькі — відомі із своєї широкої пластової діяльності, члени Куреня УПС “Лісові Чорти”. Померла трагічно 29-го вересня 1982 р. в Джерзі Сіті, Н. Дж.

Ірина ЛЮБЧАК — пл. сен. дов., член Куреня УПС “Ті, що греблі рвуть”, довголітня активна виховниця, комендантка пластових таборів юначок, активний член Пластового Центру у Львові, член Пластової Станиці в Нью-Йорку. Померла після короткої недуги 6-го грудня 1982 р.

Марія ЧИЖ-МАРИНЯК — пл. сен., довголітній член Куреня УПС “Ті, що греблі рвуть”, активна пластова виховниця, член проводів перших таборів юначок на “Соколі”, одна із найближчих товаришок сл. п. пл. сен. Цюпи Паліїв. Поетка і письменниця, по званні учителька і музик. Померла 14-го жовтня 1982 р. в Монтреалі.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ СВ. П. ЄВГЕНА - ГЕНИ КУЛЬЧИЦЬКОГО

Шлях Євгена — пластового провідника був виповнений особливою активністю, шлях повний праці, трудів, боротьби з ними, жертв у турботі за долю народу, прагнень допомогти йому осягнути ідеал волі, добра, краси, здобути християнські чесноти.

Народився Євген Гут-Кульчицький (деколи уживав криптонімів: Е. Гут-Антонович, Приблуда, Аванті) 12. 4. 1903 року у Львові. Середню освіту здобув у Львові й Коломиї, високу — в Данцігу, Львові й Празі, здобувши диплом інженера лісництва у чеській державній політехніці (1929). Крім того, студіював у Празькому Державному Університеті фізику, математику і електроніку.

Працював Гена на прожиток, виробляючи радієві апарати в Празі, живучи в Німеччині (Фурт, Мюнхен, Берхтесгаден), віддає вповні свій час громадській праці, зокрема праці в Пласті. Переїхавши в 1949 році до США, оселився в Дітройті. Працює спочатку фізично, а згодом за фахом аж до пенсії в 1966 році. ГПБулава уповноважила Євгена організувати Пласт в США.

Пластуном став Євген у 1920 році, будучи учнем гімназії. У 1924 р. обрано його до Верховної Пластової Команди у Львові. На цьому пості стає він інспіратором і організатором Клубу Старших Пластунів, очолює його. Клуб цей згодом перетворився в Улад Старших Пластунів. У 1924 році Гена організує мандрівний табір старшого пластуна й юнацтва на Говерлю. Табір закінчився зустріччю на Писаному Камені. Комендантом його був Сірий Лев, опікункою пластунок учит. Ольга Мриц, а бунчужним Євген Кульчицький.

Переїхавши в серпні 1924 р. до Праги, Євген відразу включився у пластове життя. Особливо був він активним у ділянках — ідеологічній, організаційній (табори й мандрівки). Був він одним з основників Союзу Пластунів Емігрантів (СУПЕ) у Празі, очолював його в 1931 і 1934 роках. Був також головою Української Пластової Ради в Чехословаччині. Близько співпрацював з Пластом на Закарпатті.

По закінченні другої світової війни у таборах Ді-Пі в Німеччині бере активну участь у організації та в унормованні дії Пласту в нових обставинах.

Ставши, з доручення ГПБ організатором Пласту і першим головою КПС у США, вже в 1950 році поробив заходи легалізувати Пласт у цій країні. Одночасно з організацією пластових осередків у містах США, зорганізував станицю в місті прожитку — у Дітройті. Його заходами та ініціативою закуплено дім для місцевої Станиці — це був перший пластовий дім у США.

Та праця у Пласті не була в Євгена єдиною службою народів. Ще в 1921 р. учнем 7 кл. гімназії в Коломиї стає він членом Української Військової Організації (УВО), яка пізніше стала Організацією Українських Націоналістів (ОУН). Євген виконував різні доручення проводу ОУН. А з переїздом до Чехо-Словаччини кольпортував з Чехо-Словаччини до Польщі нелегально

різні матеріали (залишав їх у колибі "Прогноза" у стіп Говерлі, де вони переховувались). Велику прислугу націоналістам робила сестра Євгена п. Галя Г. Євген був арештований у 1934 році й мусів скриватися.

У 1940-их роках був крайовим комендантом ОУН на Чехо-Словаччину, а згодом членом крайової ексективи ОУН на велико-німецький терен. У США постійний член ОУН(м) і організації Відродження України (ОДВУ), член Т-ва Українських Інженерів Америки і багатьох інших громадських організацій.

Не був осторонь Євген і збройної боротьби, коли треба було боронити Карпатську Україну. Живе тоді Євген у Хусті, є постійним організаційним референтом Головної Команди Народної Оборони "Карпатська Січ". Це була ініціатива Євгена вже в листопаді 1938 року скликати пластунів (В. Рубинович, В. З., О. Блистів, Й. С., М. П.), щоб створити пів-мілітарну організацію для оборони національних інтересів Карпатської України. Серед присутніх була ідея творити таку організацію з УСП-ів, але Євген переконав про недоцільність цього, бо з того не було б користи ні самій справі, ні Пластові. Мале коло пластунів вирішили надати назву цій організації "Карпатські Січові Стрільці", щоб тим нав'язати її ролю і завдання до УСС-ів. Виготовив Гена тоді й проект статуту й в ньому прийнята остаточно назва "Організація Народної Оборони — Карпатська Січ". Гена став у цій організації референтом організації, бож він був "духовим батьком" її і був на цьому пості до кінця її існування. З цього титулу він входив також до "Вужчого Штабу" ОНОКС, (Організації Народної Оборони — Карпатська Січ) секретарем Головної Команди був М. П. теж пластун, і службу безпеки в ГКоманді очолював пластун Є. В. Його помічники постійно наражували своє життя, виконуючи відповідальні завдання. І у цілій країні співробітниками Головної Команди — ОНОКС були пластуні. Усі вони горнулися до Євгена, він знав їх і тому поручав як відданих патріотів. Пластуні майже всюди були головним мотором місцевих частин "Карпатської Січі". А душею цілого того могутнього руху — народного відродження Карпатської України був теж пластун — Олександр Ольжич. Геройською постаттю Срібної Землі був пластун Ф. Тацинець, що разом з багатьма іншими воїнами склали своє життя на полі слави.

Головна Команда ОНОКС оцінювала вагу співпраці її з Пластом і назначила була Євгена зв'язковим поміж ОНОКС і Пластом і зв'язок цей був близький.

Багатогранна діяльність Євгена Кульчицького великою мірою в'яжеться з друкованим словом — він журналіст, редактор, видавець і автор гарних літературних нарисів на пластові теми та наукових розвідок. Почав співпрацювати при виданні "Вістей" ВПК у Львові 1924 р. У Празі видав "Короткий курс радіо-телеграфії", у Німеччині (1945 р.) памфлет про батька електротехнічної промисловости Вернера фон Зіменса, редагує в 1960-1970 рр. бюлетень ОДВУ "Наш посланець" у Детройті. Допишує на політичні теми до "Свободи", "Нового Шляху", "Українського Слова" і "Самостійної України".

Але найбільше уваги присвячував видавничій діяльності Пласту. У Празі був фактичним редактором і видавцем "Пластовив Вістей" (1934-35), хоч формально був хто інший, Гена не міг тоді ніде фігурувати), дописує до інших пл. журналів. У Німеччині переклав на українську мову "Скавтінг для хлопців" Бейдена Паувела, був членом редакційної колегії перевидання посібника д-ра О. Тисовського "Життя в Пласті", був і редактором, а потім співробітником "Молодого життя", "Сеніорської ватри", співавтором "Посібника зв'язкового", опрацював для потреб ГПБ "Методику пластового виховання", "Поради Старого Вовка", допомагав видавати "Записки пластуна", видавав пластові календарці тощо. Допишував майже до всіх пластових видань у 1950-1970 рр. В Детройті почав видавати орган зв'язку КПС "Пластовий листок", який виходить і досі, а з нагоди 10-річчя Пл. Станиці в Детройті видав збірник "10 років Пластової Станиці в Детройті". В архіві залишив численні рукописи, переважно на виховні теми, є й праці на політичні та соціологічні теми.

Про вартості характеру Євгена говорять і відзначення, що його ними нагороджували: За жертвенну працю для українського народу дістав високі відзначення. Іменем Української Народної Республіки Президент надав йому Воєнний Хрест. Крайова Рада Об'єднання колишніх Вояків Української Армії наділила його Воєнним Хрестом. Українська Військова Організація — УВУ надала йому Грамоту. Верховна Пластова Команда у Львові іменувала його скавтмастром. Головна Пластова

Булава надала йому Перше сеніорське Відзначення св. Юрія в Золоті. Був відзначений Грамотами Пластової Станиці в Детройті, Організацією Державного Відродження України — ОДВУ, Націоналістичним Видавництвом в Європі та ін.

Увірвався життєвий шлях Євгена несподівано й болісно не тільки для найближчих, але й для всіх тих, хто знав його як друга й громадянина. Не стало його серед живих 23 березня 1982 року.

Хай цей короткий перелік його життєвих змагів за осягнення нам усім спільної національної мети буде для нас спонукою продовжувати цей змаг...

пл. сен. Тоня Горохович

ПАМ'ЯТІ МОГО КОЛИШНЬОГО ЗВ'ЯЗКОВОГО, ПЛ. СЕН. ОЛЕКСАНДРА БЕРЕЖНИЦЬКОГО, В ТРЕТІ РОКОВИНИ ВІДХОДУ НА ВІЧНУ ВАТРУ

Веселі, грайливі, бронзові очі. Густі брови довкола них ніколи не насуплені. Завжди усміхнене обличчя немов питає привітно — чи треба в чомунебудь допомогти? І та характеристична ямка — дірка в борідці, що прикрашала завжди гладко виголені щоки.

Невеликого росту мускуляста постать. Випростована, легка хода. Глибока, майже соромлива скромність. Але понад усе привітність і добрячість.

— Хто це? — питаю.

Щойно вчора ми переїхали вантажними автами з нашого табору переміщених осіб у Фюссен до цього нового, серед чудової гірської природи в баварському альпійському містечку Міттенвальд. Була рання весна 1946 року. Тут уже були ті, що приїхали з другого табору в Карльсфельді кілька тижнів скоріше.

— Це твій зв'язковий нового куреня, — мені відповідають.

**

На відбиванковій площі йде завзята гра. Юнаки 5-го Куреня Уладу Українських Пластунів Юнаків (або УУПЮ, як

тоді воно мало назву) імени Федя Черника подружили між собою дуже скоро. Бо і якже ні — спільно мешкали, спільно вчилися, спільно ходили по їжу, спільно пластували — то ж і спільно забавлялися. Наш зв'язковий завжди з нами. Під час гри також. Ось, саме він підскаочив перед самою сіткою, щоб "стяти" м'яч на сторону супротивника. Він вибрав місце, де якраз нікого не було. М'яч блискавкою полетів, ніким не підхоплений, і вдарив об землю. Кількох змагунів, що прожогом кинулося відбити м'яч, зударилися між собою. М'яча не відбили, але наймолодший з них покотився зі зойком на землю. Всі припишкли, але найбільше стурбувався наш зв'язковий. Підійшов він до юнака, уважно його оглянув, обмацав, і переконався, що ніяких особливих пошкоджень нема.

— Ну, що ж, Дубицький, справи не так погано виглядають, як тобі здається. Ану, встань і піди!

І справді — Дубицький встав і пішов. Але від того часу, чи не кожного разу, як зустрічалися зв'язковий з Дубицьким на території табору, клав йому зв'язковий приязно на плече руку й запитував про справи. Чи це було в наслідок пригоди на відбиванковій площі, чи тому, що Дубицький був в нашому Курені найменший і наймолодший, ніхто з нас ніколи не збагнув.

**

Курінна Команда (сьогодні — Рада Гурткових) 5-го Куреня відбувала свої чергові сходи. Проводив ними курінний. Наш зв'язковий скромно сидів збоку і до наших нарад наче б то не мішався. Але він дуже уважно слідкував за всім і час до часу старанно щось записував. Писав він то правою, то лівою рукою напереміну і ніхто не міг зауважити будьякої різниці між написаним — було воно все написане абсолютно одним рівним почерком. Звичайно, аж при кінці сходів він забирав голос і на основі своїх записок робив короткі, але точні підсумки наших дискусій і рішень, а як було треба, давав відповідні коментарі. Але сьогодні було інакше.

Дискусія над пляном праці куреня зійшла на історичні події листопадового зриву, Базару, Крут, Січневих роковин — наскільки вони для нас важливі і як їх маємо в курені відзначити. Ніхто з нас не вмів точно з'ясувати, про що саме йдеть-

ся. Тоді попросили ми зв'язкового, щоб він нам допоміг і де-що вияснив.

Рівним, спокійним голосом наш зв'язковий розповів нам докладно про кожну подію, подаючи не тільки докладний її перебіг, місцевості й дати, але також її історичне тло на наслідки. З цікавістю і великим здивуванням ми слухали і не могли розуміти, звідки то наш зв'язковий так докладно й точно про все знає. Його пояснення дали нам зовсім нове наświetлення; для нас було вже легко й просто зробити відповідні рішення.

Кілька днів пізніше в розмові з кошовим згадав я, мабуть з немалим подивом, про ту подію.

— Чого ж ти дивуєшся? — тепер здивувався кошовий. — Твій зв'язковий є магістром філософії, а історія — це його спеціальність.

**

Снігові кулі густо летіли на снігову фортецю. Але й оборонці цієї фортеці таким же градом снігових куль намагалися зупинити напасників. Це 5-ий Курінь так забавлявся в глибокому снігу, та не ради самої розваги тільки. В нашому таборі переміщених осіб відбувався вишкіл зв'язкових — один з перших після війни. Практичний показ зимових зайнять у терені був частиною програми того вишколу. То ж, коли наш зв'язковий запропонував куріневі перевести такі зимові ігри, отак для розваги, але за певним пляном, ми всі раді погодилися. Мовляв, щоб курсанти-зв'язкові щось побачили, чогось навчилися.

Виявилось, що це був дуже влучний задум. Наша снігова війна настільки полонила учасників вишколу (ентузіязм є заразливий!), що вони самочинно почали приставати до рядів оборонців або напасників і неодного з них поцілила снігова куля. Не обминула вона й нашого зв'язкового.

А як вуха, ніс і руки вже нам добре померзли, бачили ми, як учасники вишколу згуртувалися разом, а наш зв'язковий їм про щось говорив.

— Певно, розповідав про свій курінь, — думали ми. — Він же зв'язковий, тож і місце йому на вишколі зв'язкових.

**

Того ж вечора в нашій пластовій домівці йшла жива дискусія на пластові теми. Це знову було в рамках вишколу зв'язкових. Наш гурток у пластових одностроях, за почином нашого зв'язкового, обговорював запропоновану ним проблематику. Учасники вишколу дискретно прислухувалися, але участі не брали. А наша дискусія нас так зацікавила, що ми й не звертали на них уваги. Все таки, вряди-годи й мимоходом можна було завважити, як наш зв'язковий давав учасникам курсу чи то пояснення, чи то якісь інструкції.

Звичайна цікавість застала мене призадуматися над тим, чому наш зв'язковий, будучи учасником вишколу зв'язкових, так багато на ньому говорив. І то ще й помимо того, що його скромність і стриманість була нам добре знаною. Чи, бува, не чваниться він зайво своїм курінем?

Відповідь прийшла за кілька днів. Наш курінний показав мені новісінький примірник Правильника УУПЮ. Друкарська фарба цикльостилю ще не зовсім висохла і її запах виходив зі сторінок друкованого, в примітивних воєнних умовах, пластового видання.

— Подивися ось тут, — тицьнув пальцем курінний на передостанню сторінку Правильника. — Бачиш?

При кінці сторінки був так добре знаний підпис нашого зв'язкового.

— За згідність, — прочитав я, і титул — Головний Референт УУПЮ.

— Ось як! То пощо ж йому було брати участь у вишколі зв'язкових? — запитав я і відразу відчув наївність цього запиту.

— З уряду. Він той курс організував і його переводив. Це ж його обов'язок! — з ноткою всезнайства в голосі відповів курінний.

**

Легкий вітер гнав хвилі холодного гірського озера Вальхензее. Вони вибігали на берег, плюскотали по камінцях, вдарили об скелі й розсипалися на дрібненький пилок. На цьому пилку серпневе сонце малувало кольори веселки.

Плаєм із гір сходить шнурок мандрівників. Вони вибрали горами кількадечну дорогу до нашого пластового табору,

де ми вже таборували кілька днів. Прийшли засмалені, спітнілі, втомлені. Прийшли бадьорі, повні життя й тої радості, яку принести можуть тільки поборювання труднощів і невгод та фізичні зусилля. Очевидно, наш зв'язковий поміж ними. Весела усмішка грає на обличчі, сипле жартами.

А як поскидали наплечники, спочили й прохололи, пішли до озера вмиватися. А вода така зимна!

Але що це? Мускулясті руки справно протинаять хвилі озера й постать плавця швидко віддаляється від берега. Уже відплив так далеко, що не можна відрізнити, хто він. Ось пливе рівнобіжно з берегом. Ритм і координація рухів вказують на неабияку вправу плавця. Звертає до берега. Пливе горілиць, то кравлем напереміну.

Виходить на берег відсвіжений, вдоволений — наш зв'язковий. Тільки він одинокий відважився купатися того дня.

— Він справжній чорноморець. Не диво, що й курінна приналежність у нього Чорноморці, — каже мій сусід.

**

В міру того, як ширшали мої пластові горизонти, була змога ближче й краще пізнати нашого зв'язкового, моя пошана, прив'язання й подив до нього як зв'язкового, пластуна й людини чимраз більше зростали.

Зустрічалися ми чи не кожного дня, а то й частіше. Мешкали ми в тому самому будинку, колишніх військових казарень табору, на тому самому поверсі, при тому самому кінці коридору, а двері до наших кімнат були майже напроти себе. В пластових справах ми себе не раз відвідували. Я заходив до нього до величезної, розвішеними коцями порозділюваної кімнати, де він мав своє завжди рівненько й гладенько застелене ліжко й столик з книжками, при якому й писав. Не було це легко. В тій кімнаті за коцями жило ще кілька родин і кілька самітних осіб — таких, як він. А часто треба було приготувати різні записки — і для Пласту, яким він жив, і для Учительської Семінарії, в якій він учив.

Ми зустрічалися по дорозі до таборової кухні, де ми оба, як самітні, харчувалися. Ми зустрічалися в пластовій домівці, на пластових зайняттях, в таборах, на прогулянках, ватрахах, вишколах, зустрічах, імпрезах, святах, Богослужбах.

Як мало тоді ми могли збагнути, що ці дні, мимо непевного завтра нашого статусу переміщених осіб, були найбільш безжурними й щасливими в нашому сповненому ентузіазмом пластуванні! Як мало здавали ми собі справу з того, що вони залишилися нам одні з найкращих споминів нашого життя. І як мало ми були свідомі того, що саме завдяки людям — таким, як наш зв'язковий, з яким доля звела нас разом, наше життя стало куди повнішим, багатшим і цікавішим. Він керував життям нашого куреня, він невидимо провадив курінним проводом, він вміло різьбив наші юнацькі душі. Але понад усе він поставив нам перед очі живий приклад правдивого пластуна, громадянина й людини, який був справді гідним до наслідування.

**

Прийшов неблаганний час нашого великого розпорошення по світу, час виїзду за океан. Мого колишнього зв'язкового я знову зустрів на першому Крайовому Пластовому З'їзді в ЗСА. Усмішка, стиск лівиці, обмін новинами — де хто тепер є, що робить — і плямами дальшої праці в Пласті.

Наші рідкі особисті зустрічі — при нагоді пластових з'їздів, зустрічей — доповнювала наша пластова переписка. Якось так склалося, що ми разом працювали в різних пластових комісіях, підкомісіях і установах. Така праця вимагала великого вкладу часу, бо все треба було робити шляхом переписки. Але він праці ніколи не боявся. Приходили від нього листи, не раз і грубі, напаковані рівно записаними рядками, переважно рукою писані. Все дуже сумлінно опрацьоване, без зайвого голослов'я, глибоко передумане, логічно висловлене й акуратно написане. Величезний життєвий і пластовий досвід і журба за майбутнє Пласту проникали дослівно кожне його речення. Часом пробивався і справедливий докір — чому не усистематизуємо нашої діяльності так, щоб її не подвоювати? Чому не інформуємо себе про те, що робимо, щоб не витратити наших зусиль даремно? Чому не запровадимо кращої координації? Але й це блідло перед його вродженим оптимізмом, великою працьовитістю й бажанням служити тій ідеї, якою він горів і якій присвятив більшу частину свого життя: праці з молоддю й служби Пластові.

**

Одного вечора — телефон.

— Чи знаєш, — холодом війнуло зі слухавки, — що пл. сен. Олександр Бережницький відійшов на Вічну Ватру?

Мовчки відкладаю слухавку. Ряд картин минулого пересувається мені перед очима. А в голові настирливо засіло питання.

Чому — чому ті, яких нам найбільше потрібно, відходять від нас найперше?

Ю. К. 1982

ДОРОГИЙ І НЕЗАБУТНІЙ ДРУГ СЛ. П. СЕН. КЕРІВН. ВАСИЛЬ МАТІЯШ ВІДЧАЛИВ НА ВІЧНУ ВАТРУ

Сталося, що в час таборування, всяких студійних курсів, організаційних конвенцій, конференцій і з'їздів, мистецьких виставок і спортивних вишкочів та змагань якось прослизнула в щоденнику "Свобода" дуже сумна звістка про те, що в середу 16-го червня минулого року відійшов у засвіти всім нам — пластовим друзям і подругам, а особливо всій організованій українській громаді в Австралії, — дорогий і незабутній сл. п. Василь Матіяш.

Автор посмертної згадки подав дані про життя і працю Покійного, його понад 30-річну віддану службу народові. Був він ініціатором, організатором та довгорічним провідником Союзу Українських Організацій в Австралії, головою КПСтаршини в Австралії, Об'єднання Українських Католицьких Організацій у цій країні, Товариства "Відродження", Братства св. Андрея та довголітнім головою Пластової Станиці в Сіднею.

Спочилий Друг — оперовий співак з милозвучним ліричним баритоном, вже від 1952 року безперервно був диригентом "Бояна" і церковного — двох хорів — у Сіднею. З цими хорами він концертував у найкращих залах Австралії, з залю славної Сіднейської опери включно, в радіо та телевізії.

Поруч того, він був ініціатором і диригентом молодечих хорів: "ЮНИЙ ПЛАСТУН" і "ЮНИЙ БОЯН". Учителював в Рідній Школі і на Курсах Українознавства, дописував до

різних часописів і журналів, кольпортував пресу і журнали, а у своїй Пл. Станиці був роками незаступним в розповсюдженні пл. журналів і в збиранні передплат серед пл. молоді, а Пластовому Видавництву висилав чіткі розрахунки.

Під кінець автор пише, що Спочилий, як людина, був незвичайно лагідним, точним, обов'язковим, погідним і виро-зумілим. Ніколи не мав особистих ворогів.

Народився в Павелчі біля Станиславова, де закінчив народню школу. Середню освіту розпочав в українській гімназії в Станиславові, а закінчив її у Малій Семінарії у Львові. У Львові також закінчив богословські студії в Богословській Академії, де був ректором в той час теперішній Патріарх і Кардинал ЙОСИФ І. В той час він студіював в Музичному Інституті ім. Миколи Лисенка у відомої співачки Марії Сокол. Восени 1939 року вибрався з наплечником на ровері до Відня і там закінчив Музичну Академію (1943 р.). Того самого року він підписав контракт з оперою Грацу, виступав в операх: "РІГОЛЕТТО", "ПАЯЦИ", "ЛЯ БОГЕМА", "ФІГАРО" та інші. По війні виступав в театрі в Мангаймі, співав по радіо в Мюнхені і влаштував понад 100 самостійних концертів для українців і чужинців.

Похоронено Спочилого 19 червня на українському католицькому кладовищі Руквуд. Похоронні Богослуження відслужили о. митр. Шевців і о. Харкавий з участю понад 600 шанувальників. В церкві співав церк. хор, а молод. пластовий на цвинтарі. В поминальній тризні, влаштованій жіночими організаціями в Лідкомбі, взяло участь понад 200 учасників похорону.

З покійним Василем ми розпочали народню школу, відтак доїжджали до Станиславова і весь час ми були членами юнацького гуртка "Дятел" 45-ПЮКуреня ім. Святослава Завойовника в нашому рідному Павелчі. Тут ми грали копаного м'яча, співали в хорі і в пластовій "шістнадцятці" виступали в драм. гуртку, а крім дво-чи три актівок ми виступали в комедіях, драмах, а навіть брались до опереток...

З розв'язанням Пласту у вересні 1930 року і затісненням поліцейських переслідувань ми поволі роз'їжджались хто куди, а Василь виїхав до Львова. І тут мені пригадалось, що будучи на однорічному вищому економічно-кооперативному

курсі у Львові, я мешкав на Богданівці, а покійний Василь, студент Богословської Академії знаходив ще вільний час, щоб двічі в тижні провадити хор при читальні "Просвіта" на Вульці і часто запрошував мене до участі в ньому.

Наші життєві шляхи перетялись ще у вересні 1939 р. між Калущем і Долиною, він, як згадано повище, виїхав на Захід, а я з-під Хусту в Україну. А все ж таки ми себе знайшли і листувались після війни, й умовлялись на зустріч з нагоди плянованого його концертного турне по ЗСА і Канаді на ФОНД ЦЕРКВИ В ПОТРЕБІ і з нагоди весілля нашої дочки Христини, але, на жаль, з причини авансу на праці він свою плявану відпустку був змушений відкликати.

Третім членом нашого пл. гуртка "Дятел", що є активним пл. сеніором, є о. митр. о. Богдан Ганушевський. Ми зустрічались частіше, вели переписку, були на 5-му З'їзді Станиславівців 5 і 6 червня 1982 року на "Союзівці". І, ані мені, ані друзі Богданові й на думку не навинулось, що наш третій незабутній Друг, не лише з гуртка "Дятел", але й з 45 Куреня УПЮ-ів, відійшов у вічність.

Дорогий і незабутній Друже Василю! Доволь нам обом з другом Богданом, вшановуючи Тебе за Твою службу Богові й Україні — а понад 35 років провідної громадської діяльності, за 58 років непохитної стійки в пластових рядах, за віддану щирі, виховну працю для пластової молоді, звернутися із закликом до всіх пластових подруг і друзів, до української громади в Австралії та в розсіянні, щоб своїми жертвами на Залізний Пластовий Видавничий Фонд дали доказ своєї вдячності для Тебе та залишили пам'ятку про Тебе наступним пластовим поколінням.

Спи, Незабутній Друже, сни пісні про долю і волю України!

Дмитро Попадинець

Збірною пожертв на пропам'ятну грамоту фундатора-мецената Пл. Вид. Залізного фонду займається пл. сен. Дмитро Попадинець:

22 Dewitt Rd.
Islington, Ont. M9B 3E1
Canada.

БЛ. П. МАРІЯ ЧИЖ-МАРИНЯК відійшла у вічність 14 жовтня 1982 р. в день осінньої Богородиці. Народилася понійна 6 квітня 1907 р. у Львові. Закінчивши учительський семінар, працювала як учителька разом з чоловіком Михайлом — також учителем та поручником Дивізії "Галичина". Від юнацького віку належала до Пласту, була членом Куреня "Ті, що греблі рвуть", належала до активу молоді й за свою діяльність була арештована й сиділа в польській тюрмі.

Марія є авторкою віршів, нарисів, дописів до пластової і громадської преси, двох книжок — одна для молоді, п. н. "Далені мандри" (псевдо автора цієї книжки — Данко Вітер), та книжки (магістерська праця!) "Жінка і дитина в Советському Союзі". Книжка ця була перекладена на французьку мову ("Savez-vous dans l'Ouest?").

Прибувши до Канади, жила в Монреалі, була диригенткою церковних хорів, довгі роки вчителювала, працювала в бібліотеці Університету Мн Гіл та порядкувала бібліотеку Церкви Успення Божої Матері. Довго хворіла.

Осиротила дочку Оксану з чоловіком Карлосом, сина д-ра Олега з дружиною Орисею і трьома дітьми — Оксаною, Надею і Марном, що всі є членами Пласту.

На похороні і панахидах замість квітів в пам'ять Понійної учасниці панахид склали жертви на Пластовий Видавничий Фонд (\$220.00), на Рідну Школу: (\$75.00) та патріарший фонд (\$5.00). Збірною зайнялася пл. сен. Марта Стрілецька.

Участь у панахидах брали пластуни з прапором, чин похоронів провели о. мітрат У. Гаврилук і о. мітрат Я. Гайманович. Хай Бог прийме її у Свої оселі!

НА ПЛАСТОВИЙ МУЗЕЙ У КЛІВЛЕНДІ

**снлав 7-ий Курінь УПС ім. Андрія
Войнаровського**

У пам'ять нурінного друга пл. сен. дов. Олександра ФЕДИНСЬКОГО, нерівника цього музею, який відійшов на Вічну Ватру дня 24 вересня 1981, склали: 7-ий Курінь УПС ім. Андрія Войнаровського \$100, О. Баран \$50, О. Галяревичева \$50, М. Грушневич \$50, І. Домбчевський \$35, В. Бродович \$22, Г. Годованцева \$20, Т. Самотулка \$20, А. Слюсарчук \$11, Р. Возняк \$10, А. Дембчевська \$10, С. Квасовська \$10, А. Мандзієва \$10, о. В. Тарнавський \$10, С. Березовська \$5, Д. Попадинець \$5, о. Б. Смик \$5, В. Сминова

\$5, Б. Тарнавська \$5, Б. Тарнавський \$5, Л. Цюракова \$4, Н. Березовська \$2, А. Гладилевич \$2, К. Качмарська \$2, Б. Маланій \$2.

Разом Войнарівці склали на Пластовий Музей \$450.

СПИСОК ДАТНІВ НА ЗАЛІЗНИЙ ФОНД ПЛАСТОВОГО ВИДАВНИЦТВА. Які вплинули до адміністрації "Пл. Шляху" від 1 червня до 31 грудня 1982 року.

Пл. сен. Ярослав і Іванна Іванусів (Едмонтон) — \$1,000.00; Пластова Станиця в Торонті — \$1,000.00; пл. сен. Андрій Харан, даток \$300.00 і неприйнятий гонорар за доставку журналів — \$160.00 (Торонто), разом: — \$460.00;

пл. сен. Леся Харан (Торонто) — \$135.00; Члени 1-го Куреня УПС, Стежна "Карпати" (Торонто) — \$100.00; пл. сен. о. Володимир Тарнавський (Едмонтон) — \$50.00. Замість квітів на могили (дивись посмертні згадки) — \$310.00.

(Усі з Канади), разом: **\$3,055.00.**

Список датнів на пресовий фонд "Пластового Шляху", які вплинули до 31 грудня 1982 року.

о. І. Гриньох (Німеччина) — \$20.00; О. Сацюк (Порто Ріно) — \$10.00. Замість квітів на могилу (дивись посмертні згадки) — \$75.00.

Разом: **\$105.00.**

Пластова Станиця в Торонто
щедрий даток в сумі \$1,000.00
на Залізний Фонд Пластового
Видавництва.

НА ТРИЗНІ

св. п.

МАРІЇ МАРИНЯК

склали датки: на Рідну Школу — \$75.00; на Патріархат — \$5.00. На Залізний Фонд Пл. Видавництва — \$220.00; **по \$25.00** — д-р М. Антонович, С. Барабаш, Родина Жунів, Я. і О. Чехут. **\$20.00** — І. Н. і І. Чиріби. **По \$10.00** — М. Дідух, Н. Мадай, Б. Мончан, С. Петрашко, Т. Турченюк. **По \$5.00** — Б. Балицький, М. Брикович, Н. Винницька, А. Гладилевич, М. Грицай, Г. Кріса, К. Легедза, Р. Павлівська, З. і Й. Роніш, В. Цибушник.

Допис на ст. — і гроші переслала **пл. сен. М. Стрілецька.**

З щирим привітом!

Щирі Друзі Пластового Видавництва — пл. сен. Ярослав і Іванна Іванусів — склали чергових **\$1000.00** на Залізний Фонд Пластового Видавництва. Друзям Іванусівим і Пластовій Станиці в Торонті передаємо голосне пластоє **ДЯКУЄМО!**

ЗІ ЗБІРКИ НА ТРИЗНІ

св. п.

ОЛЕНИ ГАБРОВИЧ

передано на пресовий фонд
"Пластового Шляху" — **\$75.00.**

Замість квітів на могилу

св. п.

ЮЛІЯНА САЛО

склали на Залізний фонд Пластового
Видавництва **\$15.00**

пл. сен. Андрій і Леся Харани.

З НАГОДИ 90-РІЧЧЯ

пл. сен.

ДАРІЇ НАВРОЦЬКОЇ

члени 1-го Куреня УПС, Стежна "Карпати" в Торонті переслали \$100.00 на Залізний Фонд Пл. Вид-ва. **По \$5.00** склали: Болюбаш Володимир, Христина; Велигорська Богдана; Гарас Стефанія; Головата Наталка; Гордієнко Ірина, Олександр; Зіняк Микола; Іванусів Божена; Комарницька Марія; Курис Юрій; Лялюк Богдан; Марченко Олександр; Синишин Орися; Ткачук Оля; Харан Андрій, Леся; Хичій Олена; Чорний Нестор; Юнин Галина. Разом: **\$100.00.**

Листування

РЕДАКТОРОВІ “ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ”, НА РУКИ ПЛ. СЕН. О. КУЗЬМОВИЧ, БАБІЛОН!

В числі 2 (65) “Пластового Шляху” вміщено на сторінках 28-33 список членів Пластового Куреня Залізного Хреста і підписано прізвищем пл. сен. Бойчуна.

Пластовий Нуринь Залізного Хреста постав за моєю ініціативою в році 1956-му. Хоч я займав тоді пост ген. секретаря ГПРади, але я не від ГПР, а від себе персонально звертався до визначніших пластунів (Дрота, Сірого Лева, Ганки Коренець, Яра Гладного, Ю. Пясецьного, та багатьох інших), за даними про тих, які віддали своє життя за Україну та за національні справи взагалі. На підставі одержаних матеріалів, інформацій з пластових видань, моїх власних записок з мого архіву, я створив реєстр і пропонував тоді діючому Комітетові чи Комісії, яну я сам очолював, для відзначення Ювілейного Року й переведення Зустрічі. Написав до того реєстру вступне слово, видрукував своїм власним коштом брошуру і привіз на Ювілейну Зустріч до Грефтопу в 1957-му році.

Я не підписався під тим виданням, але я і НЕ ПІДПИСАВ НІКОГО ІН-ЖОГО! НЕ ПОДАВ ФІРМИ котрої-небудь із пластових інституцій! Чому я так зробив, була до того причина, зглядно багато причин, про що не треба займати тут місця, бо воно й не суттєве.

На Зустрічі доручено цей документ зачитати мені, “ЯК АВТОРОВІ того еляборату”, про що можуть сказати ті, які були в Проводі, що був створений для переведення Зустрічі.

В мене збереглось денілька примірників цього оригіналу!

Скоб!

пл. сен. Михайло Бананський

Від Редакції

Редакція просить пробачити за ці неточності й радо містить спростовання.

ВІСНИК
ПЛАСТОВОЇ СТАНІЦІ
В ДІТРОПІ

З М І С Т

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ	
*: Ювілей нашого 70-річчя — — — — —	1
МИ І НАШ НАРОД	
о. І. Гриньох: Привіт на ЮМПЗ-1982 — — — — —	4
І. Дурбан: Пластова романтика — — — — —	14
Н. Світлична: Різдво у в'язниці — — — — —	17
“ПЛЕНАЙТЕ МОВУ...”	
М. Лабунья, ОХ: Українська мова під сучасну пору — — — — —	21
УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ В ДІЯСПОРІ	
Х. Новальська: Сучасні погляди української молоді — — — — —	33
ВРАЖЕННЯ ІЗ СКУМО ОЧИМА ДВОХ УЧАСНИКІВ	
В. Сірський: Деякі враження зі Світової Конференції Мол. Орг-цій — — — — —	38
Т. Горохович: Нарада СКУМО в Торонті — — — — —	41
НАШІ ВТРАТИ	
*: Ті, що відійшли від нас — — — — —	48
Т. Горохович: Життєвий шлях св. п. Євгена-Гени Кульчицького — — — — —	49
Ю. К.: Пам'яті мого колишнього зв'язкового пл. сен. О. Берен- ницького — — — — —	53
Д. Попадинець: Дорогий і незабутній сл. п. сен. керівн. Василь Матіяш відчалив на Вічну Ватру — — — — —	59
ЛИСТУВАННЯ	
Бл. п. Марія Мариняк відійшла у вічність — — — — —	62
Датки на Пл. Музей у Клівленді і Список датків на “Залізний фонд Пл. В-ва” та на прес. фонд “Пл. Шляху” — — — — —	63
Редакторів “Пл. Шляху”, на руки пл. сен. О. Кузьмович, Еабілон — — — — —	64